

AB

713 9
1,47

A. Hagemann.
A. 26/10.60.

Nr. 133.

Aus dem Nachlass
des Hagemann
Hagemann 1. 2.

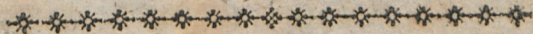
Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

M. T. CICERONIS
EPISTOLAE
SELECTAE,
IN VSVM
STVDIOSAE IVENTVTIS
ADORNATAE.

EDITIO TERTIA.

HALAE,
IN ORPHANOTROPHEO.
MDCCLXXV.

Schüler

M. T. CICERO

EPISTOLAR

LIBER

IN

...

...

...

EDITIO TERTIA

HALLA

IM ORPHANOPTORNEO

M. D. C. C. C. C.

MARCI TVLLII CICERONIS
EPISTOLARVM
SELECTARVM
LIBER I.

I.

MARCVS TVLLIVS CICERO
TERENTIAE SVAE S. P. D.

Famil. lib. 14. Epist. 22.

Si vales, bene est: valeo. Nos quoti-
die tabellarios nostros exspectamus,
qui si venerint, fortasse erimus cer-
tiores, quid nobis faciendum sit:
faciemusque te statim certiozem.

Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Ka-
lendis Septembris.

II.

M. T. C. TERENTIAE S. P. D.

Famil. lib. 14. Epist. 21.

Si vales, bene est: valeo. Da operam, vt con-
valescas: quod opus erit, vt res tempusque
(Ciceronis Epist. Sel.) A postu-

postulat, prouideas, atque administres: et ad me de omnibus rebus quam saepissime litteras mittas. Vale.

III.

M. T. C. TERENTIAE S. P. D.

Famil. lib. 14. Epist. 8.

Si vales, bene est: ego valeo. Valetudinem tuam velim cures diligentissime. Nam mihi et scriptum et nunciatum est, te in febrim subito incidisse. Quod celeriter me fecisti de Caesaris litteris certiolem, fecisti mihi gratum. Item posthac si quid opus erit, si quid acciderit noui, facies vt sciam. Vale. D. III. Nonas Iunias.

IV.

M. T. C. TERENTIAE S. P. D.

Famil. lib. 14. Epist. 24.

Si vales, bene est: valeo. Nos neque de Caesaris aduentu, neque de litteris, quas Philotimus habere dicitur, quidquam adhuc certi habemus. Si quid erit certi, faciam te statim certiolem. Valetudinem tuam fac vt cures. Vale. III. idus Sextiles.

V.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D.

Famil. lib. 14. Epist. 23.

Si vales, bene est: valeo. Redditae mihi tandem sunt a Caesare litterae satis liberales, et ipse

ipse opinione celerius venturus esse dicitur. Cui
vtrum obuiam procedam, an hic eum expectem,
cum constituero, faciam te certiozem. Tabella-
rios mihi velim quam primum remittas. Valetu-
dinem tuam cura diligenter. Vale. D. pridie idus
Sextiles.

VI.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D.

Famil. lib. 14. Epist. 17.

Si vales, bene est: valeo. Si quid haberem,
quod ad te scriberem, facerem id et pluribus
verbis, et saepius. Nunc quae sunt negotia, vi-
des. Ego autem quomodo sim adfectus, ex Le-
pta et Trebatio poteris cognoscere. Tu fac vt
tuam et Tulliae valetudinem cures. Vale.

VII.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D.

Famil. lib. 14. Epist. 15.

Si vales, bene est. Constitueramus, vt ad te
antea scripseram, obuiam Ciceronem Caesari
mittere: sed mutauimus consilium, quia de illius
aduentu nihil audiebamus. De ceteris rebus,
etsi nihil erat noui: tamen quid velimus, et quid
hoc tempore putemus opus esse, ex Sicca poteris
cognoscere. Tulliam adhuc mecum teneo. Va-
letudinem tuam cura diligenter. Vale. XII. Ka-
lendas Quintil.

VIII.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D.

Famil. lib. 14. Epist. 19.

In maximis meis doloribus excruciat me valetudo Tulliae nostrae. De qua nihil est, quod ad te plura scribam. Tibi enim magnae curae esse certo scio. Quod me propius vultis accedere, video ita esse faciendum, etiam ante fecissem: sed me multa impediunt, quae ne nunc quidem expedita sunt. Sed a Pomponio expecto litteras, quas ad me quam primum perferendas cures velim. Da operam, ut valeas.

IX.

M. T. C. TERENTIAE S. P. D.

Famil. lib. 14. Epist. 12.

Quod nos in Italiam saluos venisse gaudes, perpetuo gaudeas velim. Sed perturbati dolore animi, magnisque iniuriis, metuo, ne id consilii ceperimus, quod non facile explicare possumus. Quare, quantum potes, adiuvaa. Quid autem possis, mihi in mentem non venit. In viam, quod te des hoc tempore, nihil est: et longum est iter: et non tutum: et non video, quid prodesse possis, si veneris. Vale. D. pridie nonas Nouembr. Brundisio.

X. M. T. C.

X.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D.

Famil. lib. 14. Epist. 11.

Si vales, bene est: valeo. Tullia nostra venit ad me pridie idus Iunii, cuius summa virtute et singulari humanitate, grauiore etiam sum dolore adfectus, nostra factum esse negligentia, vt longe alia in fortuna esset, atque eius pietas ac dignitas postulabat. Nobis erat in animo, Ciceronem ad Caesarem mittere, et cum eo Cn. Salustium. Si profectus erit, faciam te certiozem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. XVII. Kalendas Quintil.

XI.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

Famil. lib. 16. Epist. 7. (al. 2.)

Septimum iam diem Corcyrae tenebamur. Quintus autem pater et filius Buthroti. Solliciti eramus de tua valetudine mirum in modum: nec mirabamur, nihil a te litterarum. Iis enim ventis istinc nauigatur, qui si essent, nos Corcyrae non federemus. Cura igitur te, et confirma: et, cum commode, et per valetudinem, et per anni tempus nauigare poteris, ad nos, amantissimos tui, veni. Nemo nos amat, qui te non diligit. Carus omnibus expectatusque venies. Cura vt valeas etiam atque etiam, Tiro noster. Vale. XV. Kal. Nouembr. Corcyra.

XII.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

Famil. lib. 16. Epist. 4. (al. 2.)

Non queo ad te, nec lubet scribere, quo animo
 sim adfectus: tantum scribo, et tibi et mihi
 maximae voluptati fore, si te firmum quamprimum
 videro. Tertio die abs te ad Alyziam ac-
 cesseramus. Is locus est citra Leucadem stadia
 CXX. Leucade aut te ipsum, aut tuas litteras a
 Marione putabam me accepturum. Quantum
 me diligis, tantum fac ut valeas, vel quantum te
 a me scis diligi. Nonis Nouembr. Alyzia.

XIII.

CICERO FIL. TIRONI S. P. D.

Famil. lib. 16. Epist. 25.

Et si iusta et idonea vsus es excusatione de In-
 termissione litterarum tuarum: tamen id ne
 saepius facias, rogo. Nam etsi de republ. rumo-
 ribus et nuntiis certior fio, et de sua in me vo-
 luntate semper ad me perscribit pater: tamen de
 quavis minima re scripta a te ad me epistola sem-
 per fuit gratissima. Quare cum in primis tuas de-
 siderem litteras, noli committere, ut excusatione
 potius expleas officium scribendi, quam assiduitate
 epistolarum. Vale.

XIV.

XIV.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

Famil. lib. 16. Epist. 3.

Omnia a te data mihi putabo, si te valentem videro. Summa cura expectabam aduentum Menandri, quem ad te miseram. Cura, si me diligis, ut valeas: et, cum te bene confirmaris, ad nos venias. Vale. IV. Idus Aprilis.

XV.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

Famil. lib. 16. Epist. 14.

Andricus postridie ad me venit, quam expectarem. Itaque habui noctem plenam timoris, ac miseriae. Tuis litteris nihilo sum factus certior, quomodo te haberes: sed tamen sum recreatus. Ego omni delectatione, litterisque omnibus careo, quas ante, quam te videro, attingere non possum. Medico mercedis, quantum poscet, promitti iubeto, id scripsi ad Vmmium. Audio te animo angere, et Medicum dicere, ex eoque laborare. Si me diligis, excita ex somno tuas litteras, humanitateinque, propter quam mihi es carissimus. Nunc opus est te animo valere, ut corpore possis. Id cum tua, tum mea causa facias, a te peto. Acastum retine, quo commodius tibi ministraretur. Conserua te mihi; dies promissorum adest; quem etiam repraesentabo, si aduenieris. Etiam atque etiam vale. IV. idus hora VI.

XVI.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

Famil. lib. 16. Epist. 15.

Aegypta ad me venit pridie idus Apriles. Is etsi mihi nunciauit, te plane febris carere, et belle habere: tamen, quod negauit te potuisse ad me scribere, curam mihi attulit, et eo magis, quod Hermia, quem eodem die venire oportuerat, non venerat. Incredibili sum sollicitudine de tua valetudine: qua si me liberabis, ego te omni cura liberabo. Plura scriberem, si iam putarem, libenter te legere posse, ingenium tuum, quod ego maximi facio, confer ad te mihi, tibi que conseruandum. Cura te, etiam atque etiam diligenter. Vale. Scripta iam epistola, vacillantibus litterulis, nec mirum, tam graui morbo. Ego ad te Aegyptam misi, quod nec inhumanus est, et te visus est mihi diligere, ut is tecum esset: et cum eo cocum, quo vivere. Vale.

XVII.

TVLLIUS ET CICERO ET Q. FILIUS
TIRONI HVMANISS. ET OPT.

S. P. D.

Famil. lib. 16. Epist. 5.

Vide, quanta in te sit suauitas; duas horas Thyrei fuimus. Xenomenes hospes tam te diligit, quam si vixerit tecum. Is omnia pollicitus est, quae tibi essent opus: facturum puto. Mihi placebat, si firmior esses, ut te Leucadem depon-

deportaret, ut ibi te plane confirmares. Videbis, quid Curio, quid Lysoni, quid medico placeat. Volebam ad te Marionem remittere: quem, cum meliuscule tibi esset, ad me mitteres: sed cogitavi, vnas litteras Marionem adferre posse, me autem crebras exspectare. Poteris igitur, et facies si me diligis, ut quotidie sit Acastus in portu. Multi erunt, quibus recte litteras dare possis, qui ad me libenter perferant. Equidem Patras euntem neminem praetermittam. Ego omnem spem tui diligenter curandi in Curio habeo: nihil illo potest fieri humanius, nihil nostri amantius. Ei te totum trade. Malo te paulo post valentem, quam statim imbecillum videre. Cura igitur nihil aliud, nisi ut tu valeas; cetera ego curabo. Etiam atque etiam vale. Leucade proficiscens.

VII. Idus Nouembr.

XVIII.

M. T. CIC. PATER ET FIL. ET Q. Q.
TIRONI S. D.

Famil. lib. 16. Epist. 6.

Tertiam ad te epistolam scripsi eadem die, magis instituti mei tenendi causa, quia nactus eram, cui darem, quam, quod haberem, quid scriberem. Igitur illa: quantum me diligis, tantum adhibe in te diligentiae. Ad tua innumeralia in me officia adde hoc, quod mihi erit gratissimum omnium. Cum valetudinis rationem, ut spero, habueris, habeto etiam navigationis.

A 5

In

In Italiam euntibus omnibus ad me litteras dabis, ut ego euntem Patras neminem praetermitto. Cura te, mi Tiro: quando non contigit, ut simul navigares, nihil est, quod festines: nec quidquam cures, nisi ut valeas. Etiam atque etiam vale. VII. idus Nouembr. Actio. Vesperi.

XIX.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

Famil. lib. 16. Epist. 10. (al. 12.)

Ego vero cupio te ad me venire: sed viam timo. Grauissime aegrotasti: inedia et vi ipsius morbi consumtus es. Graues solent offensiones esse ex grauib. morbis, si quae culpa commissa est. Iam ad id biduum, quod fueris in via, dum in Cumanum venis, accedent continuo ad reditum dies quinque. Ego in Formiano ad III. Kalend. esse volo. Ibi te ut firmum offendam, mi Tiro, effice. Litterulae meae, siue nostrae, mi desiderio oblanguerunt. Hac tamen epistola, quam Acastus attulit, oculos paululum sustulerunt. Pompeius erat apud me, cum haec scribebam. Hilare et libenter ei cupienti audire nostra, dixi, sine te omnia mea muta esse. Tu Musis nostris para ut operas reddas. Nostrae ad diem dictam fient. Docui enim te, fides ^{est} ~~est~~ quod haberet. Fac plane ut valeas: nos adsumus. Vale. XIV. Kalend.

XX.

TVLLIVS TIRONI S.

Famil. lib. 16. Epist. 22.

Spero ex tuis litteris, tibi melius esse. Cupio certe, cui quidem rei omni ratione cura ut inferuias; et caue suspiceris, contra voluntatem meam te facere, quod non sis mecum: mecum es, si te curas. Quare malo te valetudini tuae seruire, quam meis oculis, et auribus. Etsi enim et audio te, et video libenter: tamen hoc multo erit, si valebis, iucundius. Ego hic cesso, quia ipse nihil scribo: lego autem libentissime. Tu istuc, si quid librarii mea manu non intelligent, monstrabis: vna omnino interpolitio difficilior est, quam ne ipse quidem facile legere soleo, de quadrimo Castone. De triclinio cura, ut facis. Tertia aderit, modo ne Publius rogatus sit. Demetrius iste numquam omnino Phalereus fuit: sed nunc plane Bellienus est. Itaque te do vicarium, tu eum obseruabis. Etsi, verumtamen de illis; nosti cetera. Sed tamen, si quem cum eo sermonem habueris, scribas ad me, ut mihi nascatur epistolae argumentum, et ut tuas quam longissimas litteras legam. Cura, mi Tiro, ut valeas; hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

XXI.

CICERO BASILIO S.

Famil. lib. 6. Epist. 15. (al. 16.)

Tibi gratulor, mihi gaudeo: te amo: tua
tueor, a te amari, et quid agas, quidque
agatur, certior fieri volo. Vale.

XXII.

CICERO SERVIO S.

Famil. lib. 13. Epist. 25.

Hagesaretus Larissaeus, magnis meis beneficiis
ornatus in consulatu meo, memor et gratus
fuit, meque postea diligentissime coluit. Eum
tibi magnopere commendo, ut et hospitem meum,
et familiarem, et gratum hominem, et virum
bonum, et principem civitatis suae, et tua ne-
cessitudine dignissimum. Pergratum mihi fece-
ris, si dederis operam, ut is intelligat, hanc
meam commendationem magnum apud te pon-
dus habuisse.

XXIII.

M. T. C. Q. VALERIO FIL. ORCAE
PROCOS. S. P. D.*Famil. lib. 13. Epist. 6.*

Publius Cornelius, qui tibi has litteras reddidit,
est mihi a P. Cuspis commendatus: cuius
caussa quanto opere cuperem, deberemque, pro-
fecto ex me facile cognosti. Vehementer te rogo,

vt cures, vt ex hac commendatione mihi Cuspius quam maximas, quam primum, quam saepissime gratias agat. Vale.

XXIV.

M. T. C. S. P. D. C. MEMMIO.

Famil. lib. 13. Epist. 3.

Aulum Fusium, vnum ex meis intimis, obseruantissimum, studiosissimumque nostri, eruditum hominem, et summa humanitate, tuaque amicitia dignissimum, velim ita tractes, vt mihi coram recepisti. Tam gratum mihi id erit, quam quod gratissimum. Ipsum praeterea summo officio, et summa obseruantia, tibi in perpetuum deuinxeris. Vale.

XXV.

M. T. C. Q. CORNIFICIO S. P. D.

Famil. lib. 12. Epist. 27.

Sextus Aufidius et obseruantia, qua me colit, accedit ad proximos, et splendore equiti Romano nemini cedit. Est autem ita temperatis, moderatisque moribus, vt summa seueritas summa cum humanitate iungatur. Cuius tibi negotia, quae sunt in Africa, ita commendo, vt maiore studio, magisque ex animo commendare non possim. Pergratum mihi feceris, si dederis operam, vt intelligat, meas apud te litteras maximum pondus habuisse. Hoc te vehementer, mi Cornifici, rogo.

A 7

XXVI.

XXVI.

M. T. C. TREBATIO S. P. D.

Famil. lib. 7. Epist. 18. (al. 19.)

Epistolam tuam, quam accepi a Lucio Arruntio, conscidi innocentem. Nihil enim habebat, quod non vel in concione recte legi posset. Sed et Arruntius ita te mandasse aiebat, et tu adscripseras. Verum illud esto. Nihil te ad me postea scripsisse demiror, praesertim tam nouis rebus. Vale.

XXVII.

M. T. C. SERUIO SVLPITIO S. P. D.

Famil. lib. 13. Epist. 20. (al. 21.)

Asclepone Patrensi, medico, vtor valde familiariter, eiusque cum consuetudo mihi iucunda fuit, tum etiam ars, quam sum expertus in valetudine meorum. In qua mihi cum ipsa scientia, tum etiam fidelitate, benevolentiaque satisfecit. Hunc igitur tibi commendo, et a te peto, vt des operam, vt intelligat, diligenter me scripsisse de sese, meamque commendationem vsui magno sibi fuisse. Erit id mihi vehementer gratum.

XXVIII.

CICERO APPIO S.

Famil. lib. 10. Epist. 29.

De meo studio erga salutem, et incolumitatem tuam, credo te cognosse ex litteris tuorum; quibus

quibus me cumulatissime satisfecisse certo scio: nec iis concedo, quamquam sunt singulari in te beneuolentia, ut te saluum malint, quam ego. Illi mihi necesse est concedant, ut tibi plus quam ipsis hoc tempore prodesse possim: quod quidem nec destiti facere, nec desistam: et iam in maxima re feci, et fundamenta ieci salutis tue. Tu fac bono animo, magnoque sis: meque tibi nulla re defuturum esse confidas. Pridie Nonas Quintiles.

XXIX.

M. T. C. M. MARIO S. D.

Famil. lib. 7. Epist. 4.

Ad IX. Kalendas, in Cumanum veni cum Lubone tuo, vel nostro potius. In Pompeianum statim cogito: sed faciam ante te certiorum. Te cum semper valere cupio, tum certe, dum hic sumus. Vides enim quanto post vna futuri sumus. Quae si quod constitutum cum podagra habes, fac ut in alium diem differas. Cura igitur, ut valeas: et me hoc biduo aut triduo expecta.

XXX.

CICERO PLANCO IMP. CONS. DESIG.

S. P. D.

Famil. lib. 10. Epist. 14.

O gratam famam biduo ante victoriam, de subsidio tuo, de studio, de celeritate, de copiis

copiis atque etiam hostibus fufis. Spes omnis in te est. Fugisse enim ex praelio Mutinensi dicuntur notissimi latronum duces. Est autem non minus gratum extrema delere, quam prima depellere. Equidem exspectabam iam tuas litteras, idque cum multis, sperabamque etiam, Lepidum temporibus admonitum tecum et reipubl. satis esse facturum. In illam igitur curam incumbere, mi Plance, ut ne qua scintilla teterrimi belli relinquatur. Quod si erit factum, et rempublicam diuino beneficio adfeceris, et ipse aeternam gloriam consequere. D. III. Non. Maii.

XXXI.

CICERO PAPIRIO PAETO S. P. D.

Famil. lib. 9. Epist. 23.

Heri veni in Cumanum: cras ad te fortasse. Sed cum certum sciam, faciam te paulo antecertiores. Et si M. Ceparius, cum mihi in silua gallinaria obuiam venisset, quaesivissemque, quid ageres, dixit, te in lecto esse, quod ex pedibus laborares. Tuli scilicet moleste, ut debui: sed tamen constitui ad te venire, ut et viderem te, et viserem, et coenarem etiam. Non enim arbitror, cocum etiam te arthriticum habere. Exspecta igitur hospitem cum minime edacem, tum inimicum coenis sumtuosis.

XXXII.

XXXII.

M. T. C. CN. PLANCO S. D.

Famil. lib. 4. Epist. 15.

Accepi perbreues tuas litteras, quibus id, quod scire cupiebam, cognoscere non potui: cognoui autem id, quod mihi dubium non fuit. Nam quam fortiter ferres communes miseras, non intellexi: quam me amares, facile perspexi: sed hoc scieram. Illud si scissem, ad id meas litteras accommodauissem. Sed tamen etsi antea scripsi, quae existimaui scribi oportere: tamen hoc tempore breuiter commonendum putauī, ne quo periculo te proprio existimares esse: in magno omnes, sed tamen in communi sumus. Quare non debes aut propriam fortunam, aut praecipuam postulare, aut communem recusare. Quapropter eo animo sumus inter nos, quo semper fuimus. Quod de te sperare, de me praestare possum. Vale.

XXXIII.

M. T. CICERO DOLABELLAE.

Famil. lib. 9. Epist. 12.

Gratulor Baiis nostris; siquidem, vt scribis, salubres repente factae sunt: nisi forte te amant, et tibi assentantur; et tamdiu dum tu ades, sunt oblitae sui: quod quidem si ita est, minime miror, caelum etiam, et terras vim suam, si tibi ita conueniat, dimittere. Oratunculam pro Deiotaro, quam requirebas, habebam
mecum,

mecum, quod non putaram. Itaque eam tibi misi, quam velim sic legas, vt causam tenuem et inopem, nec scriptione magnopere dignam. Sed ego hospiti veteri, et amico munusculum mittere volui leuidense, crasso filo, cuiusmodi ipsius solent esse munera. Tu velim animo sapienti, fortique sis: vt tua moderatio, et grauitas, aliorum infamet iniuriam. Vale.

XXXIV.

M. T. C. IMP. M. CAELIO AEDILI
CVRVLI S. D.

Famil. lib. 2. Epist. 14.

M. Fabio, viro optimo, et homine doctissimo, familiarissime vtor mirificeque eum diligo, *cum* propter summum ingenium eius, summamque doctrinam, *tum* propter singularem modestiam. Eius negotium sic velim suscipias, vt si esset res mea. Noui ego vos magnos patronos, hominem occidat oportet, qui vestra opera vti velit. Sed in homine nullam accipio excusationem. Omnia relinques, si me amabis, cum tua opera Fabius vti volet. Ego res Romanas vehementer exspecto, et desidero: in primisque, quid agas, scire cupio. Nam iam diu propter hiemis magnitudinem nihil noui ad nos adferebatur. Vale.

XXXV.

XXXV.

CICERO TREBATIO.

Famil. lib. 7. Epist. 22.

Illuferas heri inter scyphos, quod dixeram, controuersiam esse, possetne heres, quod furtum antea factum esset, furti recte agere. Itaque, etsi domum bene potus, seroque redieram; tamen id caput, vbi haec controuersia est, notaui et descriptum tibi misi: vt scires, id, quod tu neminem sensisse dicebas, Sex. Aelium, M. Manilium, M. Brutum sensisse. Ego tamen Scaeuolae et Testae adsentior.

XXXVI.

M. T. C. D. BRVTO IMP. COS. DES.
S. P. D.

Famil. lib. 11. Epist. 15.

Et si mihi tuae litterae iucundissimae sunt: tamen iucundius fuit, quod in summa occupatione tua Planco collegae mandasti, vt te mihi per litteras excusaret; quod fecit ille diligenter: mihi autem nihil amabilius officio tuo, et diligentia. Coniunctio tua cum collega, concordiaque vestra, quae litteris communibus declarata est, S. P. Q. R. gratissima accidit. Quod superest, perge, mi Brute, et iam non cum aliis, sed tecum ipse certa. Plura scribere non debeo, praesertim ad te: quo magistro breuitatis vti cogito. Litteras tuas vehementer exspecto, et quidem tales, quales maxime opto.

XXXVII.

XXXVII.

M. T. C. FVRFANIO PROCOS.

Famil. lib. 6. Epist. 9.

Cum A. Caecinna tanta mihi familiaritas, consuetudoque semper fuit, ut nulla maior esse possit. Nam et patre eius, claro homine, et forti viro, plurimum usi sumus: et hunc a puero, quod et spem mihi magnam adferebat summae probitatis summaeque eloquentiae, et vivebat mecum coniunctissime, non solum officii amicitiae, sed etiam studiis communibus, sic semper dilexi, ut non vlllo cum homine coniunctius viverem. Nihil attinet, me plura scribere, quam quod mihi necesse est, eius salutem et fortunas, quibuscunque rebus possim, tueri, ut vides. Reliquum est, ut, cum cognorim pluribus rebus, qui tu et de honorum fortuna, et de reipublicae calamitatibus sentires, nihil a te petam, nisi ut ad eam voluntatem, quam tua sponte erga Caecinnam habiturus esses, tantus cumulus accedat commendatione mea, quanti me a te fieri intelligo. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

XXXVIII.

M. T. C. CORNIFICIO S. D.

Famil. lib. 12. Epist. 21.

Caius Anicius, familiaris meus, vir omnibus rebus ornatus, negotiorum suorum causa legatus est in Africam legatione libera. Eum velim
rebus

rebus omnibus adiuues, operamque des, vt quam commodissime sua negotia conficiat: in primisque, quod ei carissimum est, dignitatem eius tibi commendo, idque a te peto, quod ipse in provincia facere sum solitus, non rogatus, vt omnibus senatoribus lictores darem: quod idem acceperam et cognoueram a summis viris factitatum. Hoc igitur, mi Cornifici, facies, ceterisque rebus omnibus eius dignitati, reique, si me amas, consules, id erit mihi gratissimum. Da operam, vt valeas.

XXXIX.

M. T. C. CASSIO S. P. D.

Famil. lib. 12. Epist. 9.

Breuitas tuarum litterarum me quoque breuiorem in scribendo facit: et, vere vt dicam, non satis occurrit, quid scribam. Nostras enim res in actis perferri ad te certo scio: tuas autem ignoramus. Tamquam enim clausa sit Asia, sic nihil perfertur ad nos, praeter rumores de oppresso Dólabella, satis illos quidem constantes, sed adhuc sine auctore. Nos confectum bellum cum putarem, repente a Lepido tuo in summam sollicitudinem adducti sumus. Itaque persuade tibi, maximam reipublicae spem in te, et in copiis esse tuis. Firmos omnino exercitus habemus: sed tamen, vt omnia, (vt spero,) prospere procedant, multum interest te venire. Exigua est enim spes reipublicae. Nam nullam non libet dicere: sed
quae-

quaecunque est, ea despondetur anno consulatus tui. Vale.

XL.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

Famil. lib. 13. Epist. 31.

L. Manilius est Sosis: is fuit Catinensis, sed est vna cum reliquis Neapolitanis ciuis Romanus factus, decurioque Neapoli. Erat enim adscriptus in id municipium, ante ciuitatem sociis et Latinis datam. Eius frater Catinae nuper mortuus est. Nullam omnino arbitramur de ea hereditate controuersiam eum habiturum; et est hodie in bonis: sed, quum habet praeterea negotia vetera in Sicilia sua, et hanc hereditatem fraternam, et omnia eius tibi commendo, in primisque ipsum virum optimum, mihi que familiarissimum, his studiis litterarum, doctrinaeque praeditum, quibus ego maxime delector. Peto igitur abs te, vt eum, siue aderit, siue non venerit in Siciliam, in meis intimis, maximeque necessariis scias esse, itaque tractes, vt intelligat, meam commendationem sibi magno adiumento fuisse.

XLI.

M. T. C. BRVTO S. P. D.

Famil. lib. 13. Epist. 14. (al. 15.)

L. Titio Strabone, equite Romano in primis honesto, et ornato, familiarissime vtor.

Omnia

Omnia mihi cum eo intercedunt iura summae necessitudinis. Huic in tua prouincia pecuniam debet P. Cornelius. Ea res a Volcatio, qui Romae ius dicit, reiecta in Galliam est. Peto a te hoc diligentius, quam si mea res esset, quo est honestius de amicorum pecunia laborare, quam de sua, vt negotium conficiendum cures, ipse suscipias, transigas, operamque des, quod tibi aequum et re-ctum videbitur, vt quam commodissima conditione libertus Strabonis, qui eius rei causa missus est, negotium conficiat, ad nummosque perueniat. Id et mihi gratissimum erit; et tu ipse L. Titium cognosces amicitia tua dignissimum. Quod vt tibi curae sit, vt omnia solent esse, quae me velle scis, te vehementer etiam atque etiam rogo.

XLII.

CICERO TREBATIO.

Famil. lib. 7. Epist. 14.

Chrysippus Vettius, Cyri architecti libertus, facit, vt te non immemorem putarem mei. Salutem enim mihi verbis tuis nuntiarat. Valde iam lautus es, qui grauerē litteras ad me dare, homini praesertim prope domestico. Quod scribere oblitus es: minus multi iam te aduocato, caussa cadent: sin nostri oblitus es; dabo operam, vt istuc veniam, antequam plane ex animo tuo effluo: sin aestiuorum timor te debilitat, aliquid excogita, vt fecisti de Britannia. Illud quidem

quidem perlibenter audiui ex eodem Chryfippo, te esse Caefari familiarem: fed mehercule mallem, id quod erat aequius, de tuis rebus ex tuis litteris quam faepiffime cognofcerem. Quod certe ita fieret, fi tu maluiffes beneuolentiae, quam litium, iura perdiscere. Sed haec iocati fumus, et tuo more et non nihil etiam noftro. Te valde amamus, nosque a te amari cum volumus, tum etiam confidimus.

XLIII.

CICERO LEPIDO S.

Famil. lib. 10. Epift. 27.

Quod mihi pro mea fumma erga te beneuolentia magnae curae eft, vt quam ampliffima dignitate fis, molefte tuli, te fenatui gratias non egiffe, cum effes ab eo ordine ornatus fummis honoribus. Pacis inter ciues conciliandae te cupidum effe, laetor. Eam fi a feruitute feiungis, confules et reipublicae et dignitati tuae: Sin ifta pax perditum hominem in poffeffionem impotentiffimi dominatus reftitutura eft; hoc animo fcito effe omnes fanos, vt mortem feruituti antepo- nant. Itaque fapientius, meo quidem iudicio, facies, fi te in iftam pacificationem non interpones, quae neque fenatui, neque populo, neque cuiquam bono probatur. Sed haec audies ex aliis, aut certior fies litteris. Tu pro tua prudentia, quid optimum factu fit, videbis.

XLIV.

XLIV.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

Famil. lib. 12. Epist. 8.

Scelus adfinis tui Lepidi, summamque leuitatem et inconstantiam, ex actis, quae ad te mitti certo scio, cognoscere te arbitror. Itaque nos, confecto bello, vt arbitrabamur, renouatum bellum gerimus: spemque omnem in Decio Bruto et Planco habemus: si verum quaeris, in te et in meo Bruto, non solum ad praesens perfugium, si, (quod nolim) aduersi quid acciderit, sed etiam ad confirmationem perpetuae libertatis. Nos hic de Dolabella audiebamus, quae vellemus: sed certos auctores non habebamus. Te quidem magnum hominem, et praesenti iudicio, et reliqui temporis expectatione scito esse. Hoc tibi proposito, fac vt ad summa contendas. Nihil est tantum, quod non populus Rom. a te perfici, atque obtineri posse iudicet. Vale.

XLV.

CICERO PLANCO S.

Famil. lib. 10. Epist. 2.

Meum studium honori tuo pro necessitudine nostra non defuisset, si aut tuto in senatum, aut honeste venire potuissem. Sed nec sine periculo quisquam, libere de republica sentiens, versari potest in summa impunitate gladiatorum: nec nostrae dignitatis videtur esse, ibi sententiam de
 (Ciceronis Epist. Sel.) B republ.

republ. dicere, vbi me et melius et propius audiant armati, quam senatores. Quapropter in priuatis rebus nullum neque officium, neque studium meum desiderabis, ne in publicis quidem, si quid erit, in quo me interesse necesse sit, vniquam deero, ne cum periculo quidem meo, dignitati tuae: In his autem rebus, quae nihilo minus, vt ego absim, confici possunt: peto a te, vt mei rationem habere velis et salutis et dignitatis meae.

XLVI.

CICERO L. PAPIRIO PAETO S. D.

Famil. lib. 9. Epist. 19.

Tamen a malitia non discedis: tenuiculo apparatu significas Balbum fuisse contentum. Hoc videris dicere, cum reges tam sint continentes, multo magis consulares esse oportere. Nescis me ab illo omnia expiscatum: recta enim a porta domum meam venisse: neque hoc admiror, quod non ad tuam potius; sed illud, quod non ad suam. Ego autem primis tribus verbis, quid noster Paetus? at ille adiurans, nusquam se vniquam libentius. Hoc si verbis adsecutus es, aures ad te adferam, non minus elegantes: sin autem obsonio: peto a te, ne pluris esse balbos, quam disertos putes. Me quotidie aliud ex alio impedit: sed si me expediero, vt in ista loca venire possim, non committam, vt te fero a me certiore factum, putes.

XLVII.

XLVII.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

Famil. lib. 13. Epist. 32.

In Halesina ciuitate tam lauta, tamque nobili, coniunctissimos habeo et hospitio et familiaritate M. et C. Clodios, Archagatum et Philonem. Sed vereor, ne quia complures tibi praecipue commendo, exaequare videar ambitione quadam commendationes meas: quamquam a te quidem cumulate satis fit, et mihi et meis omnibus. Sed velim existimes, hanc familiam, et hos mihi maxime esse coniunctos vetustate, officiis, beneuolentia. Quamobrem peto a te in maiorem modum, vt his omnibus in rebus, quantum tua dignitas, fidesque patietur, commodes. Id si feceris, erit mihi vehementissime gratum.

XLVIII.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

Famil. lib. 13. Epist. 33.

Cn. Otacilio Nafone vtor familiarissime, ita prorsus, vt illius ordinis nullo familiaris. Nam et humanitate eius, et probitate in consuetudine quotidiana magnopere delector. Nihil iam opus est exspectare te, quibus eum verbis tibi commendem, quo sic vtor, vt scripsi. Habet is in prouincia tua negotia, quae procurant liberti, Hilarus, Antigonus, Demonstratus: quos tibi, negotiaque omnia Nasonis, non secus commendo,

ac si mea essent. Gratissimum mihi feceris, si intellexero, hanc commendationem magnum apud te pondus habuisse.

XLIX.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

Famil. lib. 13. Epist. 34.

Auitum mihi hospitium est cum Lyfone, Lyfonis filio, Lilybaetano, valdeque ab eo observor: cognouique dignum et patre, et auo, est enim nobilissima familia. Quapropter commendo tibi maiorem in modum rem domumque eius: magnoque opere a te peto, cures, vt is intelligat, meam commendationem maximo sibi apud te et adiumento, et ornamento fuisse. Vale.

L.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

Famil. lib. 13. Epist. 35.

Cauianus Philoxenus antiquus est hospes meus, et praeter hospitium, valde etiam familiaris: quem Caesar meo beneficio in Nouocomenses retulit. Nomen autem Auiani secutus est, quod homine nullo plus est vsus, quam Flacco Auiano meo, quemadmodum te scire arbitror, familiarissimo. Quae ego omnia collegi, vt intelligeres, non vulgarem esse commendationem hanc meam. Peto igitur abs te, vt omnibus rebus, quod sine molestia tua facere possis, ei commodes, habeasque in numero tuorum: perficiasque,

que, vt intelligat, has litteras meas magno sibi
vsui fuisse. Erit id mihi maiorem in modum
gratum.

LI.

CICERO PLANCO.

Famil. lib. 10. Epist. 13.

Vt primum potestas data est augendae dignita-
tis tuae, nihil praetermissi in te ornando,
quod positum est aut in praemio virtutis, aut in
honore verborum: id ex ipso senatus consulto
poteris cognoscere. Ita enim est perscriptum, vt
a me de scripto dicta sententia est: quam senatus
frequens secutus est summo studio, magnoque
consensu. Ego quamquam ex tuis litteris, quas
mihi misisti, perspexeram, te magis iudicio bo-
norum, quam insignibus gloriae delectari; tamen
considerandum nobis existimaui, etiamsi tu nihil
postulares, quantum tibi a republica deberetur.
Tu contexes extrema cum primis. Qui enim
M. Antonium oppresserit, is bellum confecerit.
Itaque Homerus non Aiacem, nec Achillem, sed
Vlysem appellauit *πτολίπορτον*.

LII.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

Famil. lib. 12. Epist. 6.

Qui status rerum fuerit tum, cum has litteras
dedi, scire poteris ex Caio Titio Strabone,
viro bono et optime de Republica sentiente. Nam
quid

quid dicam cupidissimo tui, qui domo et fortunis relictis, ad te potissimum profectus sit? Itaque eum tibi ne commendo quidem: aduentus ipsius ad te satis eum commendabit. Tu velim sic existimes, tibi que persuadeas, omne perfugium bonorum in te et Bruto esse positum, si, quod nolim, aduersi quid euenerit. Res, cum haec scribebam, erat in extremum deducta discrimen. Brutus enim Mutinae vix iam sustinebat. Qui si conseruatus erit, vicimus; sin, quod dii omen auertant, omnis omnium cursus ad vos. Proinde fac tantum animum habeas, tantumque apparatus, quanto opus est ad vniuersam rempublicam recuperandam. Vale.

LIII.

M. T. C. THERMO PROPR. S. D.

Famil. lib. 13. Epist. 54.

Cum multa mihi grata sunt, quae tu adductus mea commendatione fecisti; tum in primis, quod Marcum Marcilium, amici atque interpretis mei filium, liberalissime tractauisti. Venit enim Laodiceam, et tibi apud me, mihi que propter te gratias maximas egit. Quare quod reliquum est, a te peto, quum apud gratos homines beneficium ponis, vt eo libentius his commodes, operamque des, quod fides tua patietur, vt focus adolescentis rea ne fiat. Ego cum antea studiose commendabam Marcilium, tum multo nunc studiosius, quod in longa apparitione singularem et
prope

prope incredibilem patris Marcilii fidem, abstinentiam, modestiamque cognoui.

LIV.

CICERO MEMMIO S.

Famil. lib. 13. Epist. 2.

Caio Aviano Euandro, qui habitat in tuo sacrocrario, et ipso multum vtor, et patrono eius Marco Aemilio familiarissime. Peto igitur a te maiorem in modum, quod sine tua molestia fiat, vt ei de habitatione accommodes. Nam propter opera instituta multa multorum, subitum est ei remigrare Kalend. Quintilibus. Impedior verocundia, ne te pluribus verbis rogem. Neque tamen dubito, quin, si tua nihil, aut non multum intersit, eo sis animo, quo ego essem, si quid tu me rogares, mihi certe gratissimum feceris.

LV.

M. T. C. SILIO S. P. D.

Famil. lib. 13. Epist. 47.

Quid ego tibi commendem eum, quem tu ipse diligis? Sed tamen, vt scires, eum non a me diligere solum, verum etiam amari; ob eam rem tibi haec scribo. Omnium tuorum officiorum, quae et multa et magna sunt, mihi gratissimum fuerit, si ita tractaris Egnatium, vt sentiat et se a me, et me a te amari. Hoc te vehementer, etiam atque etiam rogo. Illa nostra scilicet ceciderunt. Utamur igitur vulgari consolatione.

B 4

Quid

Quid si melius hoc? Sed haec coram. Tu fac, quod facias, ut me ames, teque amari a me scias.

LVI.

M. T. C. AVCTO PROC. S. D.

Famil. lib. 13. Epist. 50.

Sumi hoc mihi pro tua in me obseruantia, quam penitus perspexi, quamdiu Brundisii fuimus, ut ad te familiariter et quasi pro meo iure scriberem, si quae res esset, de qua valde laborarem. M. Curius, qui Patris negotiatur, ita mihi familiaris est, ut nihil esset coniunctius. Multa illius in me officia, multa in illum mea quoque; maximum est, summus inter nos amor et mutus. Quae cum ita sint, si ullam in amicitia mea spem habes, si ea, quae in me officia et studia Brundisii contulisti, vis mihi etiam gratiora efficere, quamquam sunt gratissima, si me a tuis omnibus amari vides, hoc mihi da atque largire, ut M. Curium sanum et rectum, ut aiunt, ab omni incommo, detrimento, molestia, sincerum integrumque conserues. Et ipse spondeo, et omnes hoc tibi tui pro me recipient, ex mea amicitia, et ex tuo in me officio maximum te fructum summamque voluptatem esse caputurum.

LVII.

LVII.

M. T. C. P. CAESIO S. D.

Famil. lib. 13. Epist. 51.

Publium Messienum, equitem Romanum, omnibus rebus ornatum, meumque perfamiliarem, tibi commendo ea commendatione, quae potest esse diligentissima. Peto a te et pro nostra, et pro paterna amicitia, ut eum in tuam fidem recipias, eiusque rem famamque tuare. Virum bonum, tuaque amicitia dignum tibi adiunxeris, mihi que gratissimum feceris.

LVIII.

CICERO REGI S. D.

Famil. lib. 13. Epist. 15.

Aulus Licinius Aristoteles Melitensis, antiquissimus est hospes meus, et praeterea coniunctus magno usu familiaritatis. Haec cum ita sint, non dubito, quin tibi satis commendatus sit. Etenim ex multis cognosco, meam commendationem plurimum apud te valere. Hunc ego a Caesare liberaui. Frequens fuerat nobiscum, atque etiam diutius in causa est, quam nos commoratus: quo melius te de eo existimaturum arbitror. Fac igitur, mi Rex, ut intelligat, has sibi litteras plurimum profuisse.

M. T. C. P. SILIO PROPR. S. D.

Famil. lib. 13. Epist. 61.

Tito Pinnio familiarissime me usum esse scire te arbitror: quod quidem ille testamento declaravit, qui me tum tutorem, tum etiam secundum heredem instituerit. Eius filio mire erudito, et studioso et modesto, pecuniam Nicaeenses grandem debent ad HS. octogies, et ut audio in primis volunt ei soluere. Pergratum igitur mihi feceris, quando non modo reliqui tutores, qui sciunt, quanti me facias, sed etiam puer ipse sibi persuasit te omnia mea causa facturum esse: Si dederis operam, quoad fides dignitasque patietur, ut quam primum pecunia Pinnio solvatur Nicaensium nomine.

M. T. C. P. SERVILIO COLLEGAE S. D.

Famil. lib. 13. Epist. 70.

Quia non est obscura tua in me benevolentia, sic fit, ut multi per me tibi velint commendari. Ego autem tribuo non numquam in vulgus, sed plerumque necessariis in hoc tempore. Nam eum Tito Ampio Balbo mihi summa familiaritas necessitudoque est. Eius libertum Titum Ampium Menandrum, hominem frugi, et modestum, ac patrono et nobis vehementer probatum, tibi commendo maiorem in modum. Vehementer mihi

mihî gratum feceris, si, quibuscunque rebus sine tua molestia poteris, ei commodaris. Quod ut facias, te vehementer etiam atque etiam rogo.

* * * * *

LIBER II.

I.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 3. Epist. 27.

Ex tuis litteris, et ex re ipsa nos funditus perisse video. Te oro, ut, quibus in rebus mei tui indigebunt, nostris miseris ne desis. Plura non scribo. Cura ut valeas.

II.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 3. Epist. 21.

Triginta dies erant ipsi, cum has dabam litteras, per quos nullas a vobis acceperam. Mihi autem erat in animo, iam ut ad te antea scripsi, ire in Epirum, et ibi omnem casum potissimum exspectare. Te oro, ut, si quid erit, quod perspicias, quamcunque in partem, quam planissime ad me scribas, et meo nomine, ut scribis, litteras, quibus putabis opus esse, ut des. Vale. V. Cal. Nou.

III.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 3. Epist. 22.

Ego, quod per Thessaliam, si irem in Epirum, peridia nihil eram auditurus, et quod mei studiosos habeo Dyrrhachinos, ad eos perrexi, cum illa superiora Thessalonicae scripsissem. Inde cum ad te me conuertam, faciam, ut scias. Tuque ad me velim omnia quam diligentissime, cuiusmodi sunt, scribas. Ego iam aut rem, aut ne spem quidem exspecto. Vale. Calend. Decembr. Dyrrhachii.

IV.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 3. Epist. 1. (nl. 4.)

Cum antea maxime nostra interesse arbitrabar, te esse nobiscum; tum vero ut legi rogationem, intellexi ad iter, quod constitui, nihil mihi optatius cadere posse, quam ut tu me quamprimum consequare; ut, cum ex Italia profecti essemus, siue per Epirum iter esset faciendum, in tuorumque praesidio uteremur; siue aliud quid agendum esset, certum consilium de tua sententia capere possemus. Quamobrem te oro, des operam, ut me statim consequare. Facilius potes, quoniam de provincia Macedoniae perlata lex est. Pluribus verbis tecum agerem, nisi pro me apud te res ipsa loqueretur.

Y. M. T. C.

V.

M. T. C. T. P. ATTICO S.

Ad Att. lib. 3. Epist. 2.

Itinervis nostri caussa fuit, quod non habebam locum, vbi pro meo iure diutius esse possem, quam in fundo Siccae praesertim nondum rogatione correctâ; et simul intelligebam, ex eo loco si iter haberem, posse me Brundisum referre: sine te autem non esse nobis illas partes tenendas propter Antonium. Nunc vt ad te antea scripsi, si adueneris, consilium totius rei capiemus. Iter esse molestum, scio. Sed tota calamitas omnes molestias habet. Plura scribere non possum, ita sum animo perculso et abiecto. Datae VI. Idus Aprilis. Narci Loeridis.

VI.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 3. Epist. 3. (al. 1.)

Vtinam illum diem videam, cum tibi agam gratias, quod me viuere coëgisti. Adhuc quidem valde me poenitet: sed te oro, vt ad me Vibonem statim venias, quo ego multis de caussis conuerti iter meum. Sed eo si veneris, de toto itinere ac fuga mea consilium capere potero. Si id non feceris, mirabor. Sed confido te esse facturum, Vale.

VII.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 3. Epist. 5.

Terentia tibi et saepe et maximas agit gratias. Id est mihi gratissimum. Ego viuo miserrimus et maximo dolore conficior. Ad te quid scribam nescio. Si enim es Romae, iam me assequi non potes: sin es in via, cum eris me affecutus, coram agemus, quae erunt agenda. Tantum te oro, vt quoniam me ipsum semper amasti, eodem amore sis. Ego enim idem sum. Inimici mei mea mihi non me ipsum ademerunt. Cura vt valeas. Idus April. Thurii.

VIII.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 3. Epist. 6.

Non fuerat mihi dubium, quin te Tarenti aut Brundisii visurus essem; idque ad multa pertinuit, vt in eis, vt et in Epiro consistere mus, et de reliquis rebus tuo consilio vteremur. Quoniam id non contigit, erit hoc quoque in magno numero nostrorum malorum. Nobis iter est in Asiam, maxime Cyzicum. Tibi meos commendo. Me vix misereque sustento. Vale. Dat. XIV. Cal. Maii. Tarenti.

IX.

M. T. C. T. P. ATTICO S. D.

Ad Att. lib. 3. Epist. 25.

Post tuum a me discessum litterae mihi Roma allatae sunt, ex quibus prospicio, nobis in hac calamitate tabescendum esse: Neque enim, sed bonam in partem accipies, si vlla spes salutis nostrae subesser, tu pro tuo amore in me, hoc tempore discessisses. Sed ne ingrari, aut ne omnia velle nobiscum interire, videamur, hoc omitto. Illud abs te peto, des operam, id quod mihi affirmasti, vt te ante Calendas Ianuar. vbicunque erimus, sistas. Vale.

X.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 3. Epist. 16.

Totum iter mihi incertum facit expectatio litterarum tuarum Cal. Sext. datarum, non aliud aliquid. Si spes erit, Epirum: sin minus, Cyzicum, aut aliud quid sequemur. Tuae quidem litterae, quo saepius a me leguntur, hoc spem faciunt mihi minorem: quia, cum lectae sunt, tum id, quod attulerunt ad spem, infirmant: vt facile appareat, te et consolationi seruire, et veritati; Idque te rogo plane, vt ad me, quae scis, vt erunt, quae putabis, ita scribas. Vale. Datae XII. Cal. Sept.

XI.

XI.

M. T. C. T. P. ATTICO S.

Ad Att. lib. 3. Epist. 18.

Expectationem nobis non parvam attuleras; cum scripseras, Varronem tibi pro amicitia confirmasse, causam nostram Pompeium certe suscepturum, et simul ac a Caesare ei litterae, quas expectaret, remissae essent, auctorem, etiam daturum, vtrum id nihil fuit? an aduersatae sunt Caesaris litterae? an est aliquid in spe? Etiam illud scripseras, eundem secundum comitia dixisse. Fac, si vides, quantis in malis iaceam, et si putas esse humanitatis tuae, me fac de tota causa nostra certiozem. Nam Quintus frater, homo mirus, qui me tam valde amat, omnia mittit spei plena, metuens, credo, defectionem animi mei. Tuae autem litterae sunt variae. Neque enim me desperare vis, nec temere sperare. Fac, obsecro te, vt omnia, quae prospici a te possunt, sciamus. Vale.

XII.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 3. Epist. 11.

Me et tuae litterae, et quidam boni nuncii, non optimis tamen auctoribus, et expectatione vestrarum litterarum, et quod tibi ita placuerat, adhuc Thessalonicae tenebant. Si accipero litteras, quas expecto: si spes erit ea, quae rumoribus afferebatur, ad te me conferam; si non erit,

erit, faciam te certiozem, quid egerim. Tu me, vt facis, opera, consilio, gratia, iuua. Consolari iam desine, obiurgare vero noli. Quod cum facis, vt ego tuum amorem, et dolorem desidero, quem ita affectum mea aerumna esse arbitror, vt te ipsum consolari nemo possit. Quintum fratrem optimum humanissimumque sustenta. Ad me, obsecro te, vt omnia certa perscribas. Vale. Datae IV. Calend. Quintilis.

XIII.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 1. Epist. 15.

Asiam Quinto suauissimo fratri, obtigisse audivisti. Non enim dubito, quin celerius tibi hoc rumor, quam vllius nostrum litterae nunciarent. Nunc, quoniam laudis audissimi semper fuimus et praeter caeteros *Φιλιππίους* et sumus et habemur, et multorum odia, atque inimicitias Reipublicae causa suscepimus, *παντοίως ἀρετῆς μίμνήσκω*; curaque et effice, vt ab omnibus et laudemur et amemur. His de rebus plura ad te in ea epistola scribam, quam ipsi Quinto dabo. Tu me velim certiozem facias, quid de meis mandatis egeris: atque etiam quid de tuo negotio. Nam, vt Brundisio profectus es, nullae mihi abs te sunt redditae litterae. Valde aueo scire, quid agas. Idib. Martiis. Vale.

XIV.

XIV.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 2. Epist. 10. (al. 11.)

Volo ames constantiam meam: ludos Antii spectare non placet. Est enim *επιστόλοιον*, cum velim vitare omnium deliciarum suspicionem, repente *αναφαινεσθαι* non solum delicate, sed etiam inepte, peregrinantem. Quare usque ad Nonas Maias te in Formiano expectabo. Nunc fac, ut sciam, quo die te visuri simus. Ab Appii foro hora quarta dederam aliam paulo ante a tribus Tabernis. Vale.

XV.

M. T. C. T. P. ATTICO S.

Ad Att. lib. 3. Epist. 13. (al. 14.)

Quod ad te scripseram, me in Epiro futurum, posteaquam extenuari spem nostram et evanescere vidi, mutavi consilium: nec me Thesalonica commoui, ubi esse statueram, quoad aliquid ad me de eo scriberes, quod proximis litteris scripseras, fore, uti secundum comitia, aliquid de nobis in senatu ageretur, id tibi Pompeium dixisse. Qua de re, quoniam comitia habita sunt, tuque nihil ad me scribis, perinde habebō, ac si scripisses, nihil esse: meque temporis non longinqui spe ductum esse, moleste feram. Quem autem motum te videre scripseras, qui nobis utilis videretur, eum nunciant, qui veniunt, nullum fore.

fore. In tribunis plebis designatis reliqua spes est: quam si exspectato, non erit quod putes, me causae meae ac voluntati meorum defuisse. Quod me saepe accusas, cur hunc meum casum tam graviter feram, debes ignoscere, cum ita me afflictum videas, ut neminem unquam nec videris, nec audieris. Nam quod scribis, te audire, me etiam mentis errore ex dolore affici: mihi vero mens integra est. Atque utinam tam in periculo fuisset, cum ego iis, quibus meam salutem carissimam esse arbitrabar, inimicissimis crudelissimisque usus sum, qui, ut me paullum inclinari timore viderunt, sic impulerunt, ut omni suo scelere et perfidia abuterentur ad exitium meum. Nunc quoniam est Cyzicum nobis eundum, quo rarius ad me litterae perferentur, hoc velim diligentius omnia, quae putaris me scire opus esse, perscribas. Quintum fratrem meum fac diligas, quem ego miser si incolumem relinquo, non me totum perisse, arbitror. Datae Nonis Sextil.

XVI.

M. T. C. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 3. Epist. 14. (al. 13)

Ex tuis litteris plenus sum exspectatione de Pompeio, quidnam de nobis velit, aut ostendat. Comitium enim credo esse habitum: quibus absolutis, scribis illi placuisse agi de nobis. Si tibi stultus esse videor, qui sperem: facio tuo iussu, etsi scio, te me iis epistolis potius, et meas spes solitum esse
remo-

remorari. Nunc velim mihi plane perscribas, quid videas. Scio nos nostris multis peccatis in banc aerumnam incidisse. Ea si qui casus aliqua ex parte correxerit, minus moleste feremus, nos vixisse et adhuc viuere. Ego propter viae celebritatem, et quotidianam expectationem rerum nouarum, non commoui me adhuc Thessalonica, sed iam extrudimur, non a Plancio, nam is quidem retinet, verum ab ipso loco minime appposito ad tolerandam in tanto luctu calamitatem. In Epirum ideo, vt scripseram, non iui, quod subito mihi aduersi nuncii vnerant, et litterae, quare nihil esset necesse, quam proxime Italiam esse. Hinc si aliquid a comitiis audierimus, nos in Asiam conuerteremus; neque adhuc stabat, quo potissimum. Sed scies. Datae XII. Calend. Sextilis. Thessalonicae.

XVII.

M. T. C. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 4. Epist. 13. (al. 14.)

Vestorius noster me per litteras fecit certiore, te Roma ad Idus Maii putari profectum esse tardius, quam dixerat, quod minus valuisses: si iam melius vales, vehementer gaudeo. Velim domum ad tuos scribas, vt mihi tui libri pateant, non secus ac si ipse adesses, cum caeteri, tum Varronis. Est enim vtendum quibusdam rebus ex iis libris, ad eos, quos in manibus habeo; quos, vt spero, tibi valde probabo. Velim, si
quid

quid fo
deinde
de Repu
scribas
quid.
tempest
rogo,
confecto
iube sal

Taren
tiu
duxi, c
consum
videban
apud se
Multos
nes acc
hoc nos
in scrib
an iam
scribam
cum po
Nec tar
aut nar
vt polli
habeo r

quid forte noui habes, maxime a Quinto fratre, deinde a C. Caesare, et si quid forte de comitiis, de Republica (soles enim tu haec festine odorari) scribas ad me; si nihil habebis, tamen scribas aliquid. Numquam enim mihi tua epistola aut in-tempestiua aut loquax visa est. Maxime autem rogo, rebus tuis, totoque itinere ex sententia confecto, nos quamprimum reuisas. Dionysium iube saluere. Cura vt valeas.

XVIII.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 5. Epist. 6.

Tarentum veni ad XV. Cal. Iun. Quod Pontium statueram exspectare, commodissimum duxi, dies eos, quoad ille veniret, cum Pompeio consumere, eoque magis, quod ei gratum esse id videbam: qui etiam a me petierit, vt secum et apud se essem quotidie. Quod concessi libenter. Multos enim eius praeclaros de Republica sermones accipiam, instruar etiam consiliis idoneis ad hoc nostrum negotium. Sed ad te iam breuior in scribendo incipio fieri, dubitans Romae ne sis, an iam profectus. Quod tamen, quoad ignorabo, scribam aliquid potius, quam committam, vt tibi, cum possent reddi a me litterae, non reddantur. Nec tamen iam habeo, quid aut mandem tibi, aut narrem. Mandauit omnia, quae quidem tu, vt polliceris, exhauries; narrabo, cum aliquid habeo noui. Illud tamen non desinam, dum te adesse

adesse putabo, de Caesaris nomine rogare, ut confectum relinuas. Auide exspecto tuas litteras, et maxime, ut norim tempus profectiois tuae. Vale.

XIX.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 7. Epist. 7. (al. 4.)

Dionysium, flagrantem desiderio tui, misi ad te, nec mehercule aequo animo; sed fuit concedendum. Quem quidem cognoui, *cum* doctum, (quod mihi iam ante erat notum,) *tum* sancti plentum officii, studiosum etiam meae laudis, frugi hominem, ac, ne libertinum laudare videar, plane virum bonum. Pompeium vidi Idus Decembris; fuimus vna horas duas fortasse. Magna laetitia mihi visus est affici meo aduentu: de triumpho hortari, suscipere partes suas, monere, ne ante in senatum accederem, quam rem confecissem; ne dicendis sententiis aliquem tributum alienarem. Quid quaeris? in hoc iudicio, et officio sermonis nihil potuit esse prolixius. De Rep. autem ita mecum locutus est, quasi non dubium bellum haberemus. Nihil ad spem concordiae. Plane illum ab se alienatum *cum* ante intelligeret, *tum* vero proxime iudicasse: venisse Hirtium a Caesare, qui esset illi familiarissimus, ad se non accessisse. Et cum ille ad VIII. Idus Decembris vesperi venisset, Balbus de tota re constituisset, ad VII. ad Scipionem ante lucem venisse:

nisse: multa de nocte profectum esse ad Caesarem. Hoc illi *τεκμηρίωδες* videbatur esse alienationis. Quid multa? nihil me aliud consolatur, nisi quod illum, cui etiam inimici alterum consulatum, fortuna summam potentiam dederit, non arbitror fore tam amentem, ut haec in discrimen adducat. Quod si ruere coeperit, nae ego multa timeo, quae non audeo scribere. Sed ut nunc est, ad III. Non. Ian. ad urbem cogito. Vale.

XX.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 7. Epist. 10.

Subito consilium cepi, ut, antequam luceret, exirem; ne qui conspectus fieret, aut sermo, lictoribus praesertim laureatis. De reliquo, neque hercule quid agam, nec quid acturus sim, scio: ita sum perturbatus temeritate nostri amentissimi consilii. Tibi vero quid suadeam, cuius ipse consilium exspecto? Cnaeus noster quid consilii ceperit, capiatue, nescio; adhuc in oppidis coarctatus et stupens. Omnes si in Italia consistat, erimus vna: sin cedit, consilii res est. Adhuc certe (nisi ego insanio) stulte omnia et incaute agi iudico. Tu quaeso, crebro ad me scribe, vel quod in buccam venerit.

XXI.

XXI.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 7. Epist. 18. (al. 19.)

Nihil habeo, quid ad te scribam. Quin etiam eam epistolam, quam eram elucubratus, ad te non dedi. Erat enim plena spei bonae, quod et concionis voluntatem audieram, et illum conditionibus vsurum putabam, praesertim suis. Ecce tibi IV. Non. Febr. mane accepi litteras tuas, Philotimi, Furnii, Curionis ad Furnium, quibus irridet C. Caesaris legationem. Plane oppressi videmur, nec quid consilii capiam scio, nec mehercule de me laboro, de pueris quid agam, non habeo. Capuam tamen proficiscebar, haec scribens, quo facilius de Pompeii rebus cognoscerem. Vale.

XXII.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 7. Epist. 20. (al. 21.)

Pedem in Italia video nullum esse, qui non in istius potestate sit. De Pompeio scio nihil; eumque, nisi in nauim se contulerit, exceptum iri, puto. O celeritatem incredibilem! Huius autem nostri. Sed non possum sine dolore accusare eum, de quo angor et crucior. Tu caedem non sine causa times: non quo minus quidquam Caesari expediat ad diuturnitatem victoriae et dominationis. Sed video, quorum arbitrio sit acturus. Recte sit. Censeo, cedendum de oppidis
his.

his. Egeo consilii, quod optimum factu videbitur, facies. Cum Philotimo loquere. Atque adeo Terentiam habebis idibus. Ego quid agam? qua aut terra, aut mari, persequar eum, qui ubi sit, nescio: Etsi terra quidem, quei possum? mari? quo? Tradam igitur isti me? fac posse tuto. Multi enim hortantur. Num etiam honeste? nullo modo, quid? a te petam consilium, ut soleo. Explicari res non potest; sed tamen, si quid in mentem venit, velim scribas, et ipse quid sis acturus. Vale.

XXIII.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 7. Epist. 13.

Philotimi litterae me quidem non nimis, sed eos, qui in his locis erant, admodum delectarant. Ecce postridie Cassio litterae Capua a Lucretio familiari eius. Nigidium a Domitio Capuam venisse: eum dicere: Vibullium cum paucis militibus e Piceno currere ad Cneum: confestim sequi Caesarem, Domitium non habere militum vim: idem scripsit, Cass. Capua discessisse. Non dubito, quin Cneus in fuga sit, modo effugiat. A consilio fugiendi, ut tu censet, absum. Vale.

XXIV.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 2. Epist. 7. (al. 25.)

Cum dedissem ad te litteras tristes et metuo, ne veras, de Lucretii ad Cassium litteris Capua
(*Ciceronis Epist. Sel.*) C missis;

missis; Cephalio venit a vobis. Attulit etiam a te litteras hilariores, nec tamen firmas, ut soles. Omnia facilius credere possum, quam quod scribitis, Pompeium exercitum habere. Nemo huc ita adfert, omniaque, quae nolim. Rem miseram! malas causas semper obtinuit, in optima concidit. Quid dicam? nisi, illud eum scisse; neque enim erat difficile, hoc nescisse; erat enim *ars difficilis recte rempublicam regere*. Sed iam iamque omnia sciemus, et scribemus ad te statim. Vale.

XXV.

M. T. C. T. P. ATTICO S, P. D.

Ad Att. lib. 8. Epist. 7.

Vnum etiam restat amico ad omne dedecus, ut Domitio non subueniat. At nemo dubitat, quin subsidio venturus sit; ego non puto. Deseret igitur talem civem, et eos, quos una scis esse? cum habeat praefertim et ipse cohortes triginta, nisi me omnia fallunt, deseret. Incredibiliter perimuit. Nihil spectat, nisi fugam: cui tu (video enim quid sentias) me comitem putas debere esse. Ego vero, quem fugiam, habeo; quem sequar, non habeo. Quod enim tu meum laudas, et memorandum dicis, malle quod dixerim me cum Pompeio vinci, quam cum istis vincere: Ego vero malo, sed cum illo Pompeio, qui tunc erat, aut qui mihi esse videbatur. Cum hoc vero, qui ante fugit, quam scit, aut quem fugiat, aut

aut quo, qui nostra tradidit, qui patriam reliquit, Italiam reliquit, si malui, contingit; victus sum. Quod superest: nec illa videre possum, quae numquam timui, ne viderem; nec mehercule istum, propter quem mihi non modo meis, sed memet ipso carendum est. Ad Philotimum scripsi de viatico, siue a moneta, (nemo enim soluit) siue ab Oppiis suis contubernalibus. Caetera apposita tibi mandabo.

XXVI.

CN. POMP. PROC. M. T. C. IMP.

Ad Att. lib. 10. Epist. 2.

Tuas litteras libenter legi. Recognoui etiam tuam pristinam virtutem in salute communi. Coss. ad eum exercitum, quem in Apulia habui, venerunt. Magnopere te hortor pro tuo singulari perpetuoque studio in rempublicam, vt te ad nos conferas, communi consilio reipublicae afflictæ opem atque auxilium feramus. Censeo via Appia iter facias, et celeriter Brundisium venias. Cura vt valeas. Vale.

XXVII.

CN. POMP. PROC. L. DOMITIO
PROCONS.*Ad Att. lib. 8. Epist. 17. (al. 32.)*

Miror te ad me nihil scribere, et potius ab illis, quam a te de Republ. certiores me fieri. Nos disiecta manu, pares aduersariis esse non possu-

C 2

mus:

mus: contractis nostris copiis, spero nos et Reipublicae, et salutis communi prodesse posse. Quamobrem cum constituisses, ut Vibullius mihi scripserat, ad V. Idus Februarias Corfinio proficisci cum exercitu, et ad me venire, miror, quid causae fuerit, quare consilium mutaris. Nam illa causa, quam mihi Vibullius scribit, leuis est, te propterea moratum esse, quod audieris, Caesarem, Fermo progressum, in castrum Truentinum venisse. Quanto enim magis appropinquare aduersarius coepit, eo tibi celerius agendum erat, ut te mecum coniungeres prius, quam Caesar aut impedire iter tuum, aut me abs te excludere posset. Quamobrem etiam atque etiam te rogo et hortor, id quod non destitisti superioribus litteris a te petere, ut primo quoque die Luceriam aduenires, antequam copiae, quas instituit Caesar contrahere, in vnum locum coactae, nos a nobis distrahant. Sed si erunt, qui te impediunt, ut illas suas seruent: aequum est, me a te impetrare, ut cohortes, qui ex Piceno et Camerino venerunt, qui fortunas suas reliquerunt, ad me missum facias. Vale.

XXVIII.

CN. POMP. M. L. DOMITIO S.

Ad Att. lib. 8. Epist. 20. (al. 12.)

Litterae mihi a te redditae sunt ad XIV. Cal. Martii, in quibus scribis, Caesarem apud Corfinium castra posuisse. Quod putavi et praemonui, fit, ut nec in praesentia committere te-

eum

cum praelium velit, et omnibus copiis conductis, te implicet, ne ad me iter expeditum tibi sit, atque istas copias coniungere optimorum ciuium possis, cum his legionibus, de quarum voluntate dubitamus, quo etiam magis tuis litteris sum commotus. Neque enim eorum militum, quos mecum habeo, voluntati satis confido, vt de omnibus fortunis reipublicae dimicem. Neque etiam, qui ex delectibus conscripti sunt a Consulibus, conuenerunt. Quare da operam, si vlla ratione etiam nunc efficere potes, vt te explices, et huc quam primum venias ante, quam omnes copiae aduersariorum conueniant. Neque enim celeriter ex delectibus huc homines conuenire possunt, et si conuenerint, quantum iis committendum sit, quod inter se nec noti sunt, contra veteranas legiones, non te praegerit. Vale.

XXIX.

M. T. C. T. P. ATTICO S.

Ad Att. lib. 8. Epist. 12. (al. 13.)

Lippitudinis meae signum tibi sit librarii manus, et eadem causa breuitatis, et si nunc quidem, quod scriberem, nihil erat. Omnis expectatio nostra erat in nunciis Brundusinis: si nactus hic esset Cneum nostrum, spes dubia pacis: sin ille ante transmisisset, exitiosi belli metus. Sed videsne, in quem hominem incidereit respublica, quam acutum, quam vigilantem, quam paratum? si mehercule neminem occiderit, nec cuiquam

C 3

quid-

quidquam ademerit; ab iis, qui eum maxime timuerant, diligeretur. Multum mecum municipales homines loquuntur, multum rusticani. Nihil prorsus aliud curant, nisi agros, nisi nummulos suos. Et vide, quam conuersa res est. Illum, quo antea confidebant, metuunt: hunc amant, quem timebant. Id quantis nostris peccatis vitiisque euenerit, non possum sine molestia cogitare. Quae autem impendere putarem, scripseram ad te, et iam tuas litteras exspectabam. Vale.

XXX.

C. CAESAR IMP. M. T. C. IMP. S. P. D.

Ad Att. lib. 9. Epist. 5. (al. 6.)

Cum Furnium nostrum tantum vidissem, neque loqui neque audire meo commodo potuissem: properarem, atque essem in itinere, praemissis iam legionibus; praeterire tamen non potui, quin et scriberem ad te, et illum mitterem, gratiasque agerem. Etsi hoc et feci saepe, et saepius mihi facturus videor: ita de me mereris. In primis a te peto, quoniam confido, me celeriter ad urbem venturum, ut te ibi videam, et tuo consilio, gratia, dignitate, ope omnium rerum uti possim. Ad propositam reuertar. Festinationi meae breuitatque litterarum ignosces. Reliqua ex Furnio cognosces.

XXXI.

XXXI.

M. T. C. IMP. CAESARI IMP. S. P. D.

Ad Att. lib. 9. Epist. 13. (al. 9. al. 11.)

Vt legi tuas litteras, quas ab Furnio nostro acceperam, quibus mecum agebas, ut ad urbem essem, te velle vii. consilio et dignitate meo minus sum admiratus. De gratia et de ope quid significares, mecum ipse quaerebam. Spe tamen deducebar ad eam cogitationem, ut, te, pro tua admirabili ac singulari sapientia, de otio, de pace, de concordia civium agi velle arbitrarer; et ad eam rationem existimabam satis aptam esse et naturam, et personam meam. Quod si ita est, et si qua de Pompeio nostro tuendo, et tibi ac reipublicae reconciliando, cura te attingit, magis idoneum quam ego sum, ad eam causam profecto reperies neminem; qui et illi semper et senatui, cum primum potui, pacis auctor fui. Nec sumtis armis, belli ullam partem attigi; iudicavique, te eo bello violari, contra cuius honorem, populi Romani beneficio concessum; inimici atque invidi niterentur. Sed ut eo tempore non modo ipse auctor dignitatis tuae fui, verum etiam caeteris auctor ad te iuuandum: sic me nunc Pompeii dignitas vehementer mouet. Aliquot enim sunt anni, cum vos duos delegi, quos praecipue colerem, et quibus essem, sicut sum, amicissimus. Quamobrem a te peto, vel potius precibus omnibus oro et obtestor, ut in tuis maximis curis aliquid impertias temporis, huic quoque cogitationi,

vt tuo beneficio, bonus vir, gratus, pius, denique esse in maximi beneficii memoria possim. Quae si tantum ad me ipsum pertinerent, sperarem, me a te tamen impetraturum: sed, vt arbitror, et ad tuam fidem, et ad Rempubl. pertinet, me et ad vtriusque vestrum, et ad ciuium concordiam per te, quam accommodatissimum conseruari. *Ego cum* antea tibi de Lentulo gratias egissem, cum ei saluti, qui mihi fuerat, fuisses, *tum* lectis eius litteris, quas ad me gratissimo animo de tua liberalitate beneficioque misit, eandem me salutem a te accepisse putauit, quam ille. In quem si me intelligis esse gratum, cura obsecro, vt etiam in Pompeium esse possim.

XXXII.

C. CAESAR C. OPPIO, L. CORNELIO
BALBO S.*Ad Att. lib. 9. Epist. 9. (al. 7.)*

Gaudio mehercule, vos significare litteris, quam valde probetis ea, quae apud Corfinium sunt gesta. Consilio vestro vtar libenter, et hoc libentius, quod mea sponte facere constitueram, vt quam lenissimum me praerberem, et Pompeium, darem operam, vt reconciliarem. Tentemus hoc modo, si possumus, omnium voluntates recuperare, et diurna victoria vti, quando reliqui crudelitate odium effugere non potuerunt, neque victoriam diutius tenere, praeter vnum Lucium Syllam, quem imitaturus non sum. Haec
noua

noua sit ratio vincendi, vt misericordia et liberalitate nos muniamus. Id quemadmodum fieri possit, nonnulla mihi in mentem veniunt, et multa reperiri possunt. De iis rebus, rogo vos, vt cogitationem suscipiatis. Cn. Magium, Pompeii praefectum, deprehendi: scilicet meo instituto vsus sum, et eum statim missum feci. Iam duo praefecti fabrum Pompeii in meam potestatem venerunt, et a me missi sunt. Si volent grati esse, debebunt Pompeium hortari, vt malit mihi esse amicus, quam iis, qui et illi, et mihi semper fuerunt inimicissimi, quorum artificii effectum est, vt Resp. in hunc statum perueniret. Valete.

XXXIII.

L. COR. BALBUS M. T. C. IMP. S. P. D.

Ad Art. lib. 9. Epist. 16. (al. 11. al. 13.)

Caesar nobis litteras perbreues misit, quarum exemplum subscripsi. Breuitate epistolae scire poteris, eum valde esse dissentum, qui tanta de re tam breuiter scripserit. Si quid praeterea noui fuerit, statim tibi scribam.

Caesar Oppio Cornelioque S. Ad VII. idus Mart. Brundisium veni: ad murum castra posui. Pompeius est Brundisii. Misit ad me Cn. Magium de pace. Quae visa sunt, respondi. Hoc vos statim scire volui. Cum in spem venero, de compositione aliquid me posse conficere, statim vos certiores faciam. Vale.

C 5

Quo-

Quomodo me nunc putas, mi Cicero, torqueri, postquam rursus in spem pacis veni, ne qua res eorum compositionem impediatur. Namque quod absens facere possum, opto; quod si vna essem, aliquid fortasse proficere possem: nunc expectatione crucior. Vale.

XXXIV.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 12. Epist. 2.

Ego cum accepissem tuas litteras Nonis Aprilibus, quas Cephalio attulerat, essemque Minurnis postridie mansurus et inde protinus: sustinui me in Arcano fratris, ut, dum aliquid certius affereretur, occultiore in loco essemus, agerenturque nihilominus, quae sine nobis agi possunt. Matuta iam adest, et animus ardet, nec est quicquam, quo, et tua. Sed haec nostra erit cura, et peritorum. Tu tamen, quoad poteris, ut adhuc fecisti, nos consiliis iuuabis. Res sunt inexplicabiles. Fortunae sunt committenda omnia. Sine spe conamur vlla. Melius si quid acciderit, mirabimur. Dionysium norim ad me profectum, de quo ad me Tullia mea scripsit. Sed et tempus alienum est, et tibi non amico nostra incommoda, tanta praesertim, spectaculo esse nollem, cui te meo nomine inimicum esse nolo. Vale.

XXXV.

XXXV.

CAESAR IMP. M. T. C. S. D.

Ad Att. lib. 8. Epist. 9. (al. 2.)

Et si te nihil temere, nihil imprudenter facturum iudicarem: tamen permotus hominum fama, scribendum ad te existimaui, et pro nostra beneuolentia petendum, ne quo progredereis inclinata iam re, qua integra etiam progrediendum tibi non existimasses. Namque et amicitiae grauiorem iniuriam feceris, et tibi minus commode consulueris, si non fortunae obsecutus eris: Omnia enim secundissima nobis, aduersissima illis accidisse videntur: nec causam secutus, (eadem enim tum fuit, cum ab eorum consiliis abesse iudicasti) sed meum aliquod factum condemnasse. Quae mihi grauius abs te accidere nihil potest. Quod ne facias, pro iure amicitiae nostrae a te peto. Postremo, quid viro bono, quieto, et bono ciui magis conuenit, quam abesse a ciuilibus controversiis? Quod nonnulli cum probarent, periculi causa sequi non potuerunt. Tu explorato et vitae meae testimonio, et amicitiae iudicio, neque tutius, neque honestius reperies quicquam, quam ab omni contentione abesse. XV. Cal. Maias. Ex itinere. Vale.

XXXVI.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 9. Epist. 18.

De illius ab Alexandria discessu nihil adhuc rumoris, contraque opinio, valde esse impeditum.

ditum. Itaque nec mitto, vt constitueram, Ciceronem, et te rogo, vt me hinc expedias. Quoduis enim supplicium leuius est hac permanfione. Hac de re et ad Antonium fcripsi, et ad Balbum, et ad Oppium. Siue enim bellum in Italia futurum est, siue claffibus vtetur, heic esse me minime conuenit: quorum fortasse vtrumque erit: alterum certe. Intellexi omnino ex Oppii fermone, quem tu mihi fcripsisti, quae istorum via esset, sed vt eam flectas, te rogo. Nihil iam omnino exspecto, nisi miserum. Sed hoc perditius, in quo nunc sum, fieri nihil potest. Quare cum Antonio loquare velim; et cum istis, et rem, vt poteris, expedias, et mihi quam primum de omnibus rebus rescribas. Vale. XII. Calend. Quintilis.

XXXVII.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 11. Epist. 21. (al. 19.)

Cum tuis dare possem litteras, non praetermissi: etsi quid scriberem, non habebam. Tu ad nos et rarius scribis, quam solebas, et breuius. Credo, quia nihil habes, quod me putes libenter legere, aut audire posse. Verum tamen velim, si quid erit, qualecunque erit, scribas. Est autem vnus, quod mihi sit optandum, si quid agi de pace possit. Quod nulla equidem habeo in spe: sed quia tu leuiter interdum significas, cogis me sperare, quod optandum vix est. Philotimas dicitur

dicitur secedere idibus Sextil. Nihil habeo de illo amplius. Tu velim ad ea mihi rescribas, quae ad te antea scripsi. Mihi tantum temporis satis est, dum, ut in pessimis rebus aliquid caueam, qui nihil unquam caui. Vale. XI. Calend. Sextilis.

XXXVIII.

M. ANTONIVS COS. M. T. C.

Ad Att. lib. 1. Epist. 14. (al. 28.)

Occupationibus est factum meis, et subita tua professione, ne tecum coram de hac re agerem. Quam ob causam vereor, ne absentia mea leuior sit apud te. Quod si bonitas tua responderit iudicio meo, quod semper habui de te, gaudebo. A Caesare petii, ut Sexium Clodium restitueret: impetraui. Erat mihi in animo, etiam tum, sic uti beneficio eius, si tu concessisses. Quo magis laboro, ut tua voluntate id per me facere nunc liceat. Quod si duriozem te eius miserae afflictæ fortunæ præbes, non contendam ego aduersus te: quamquam videor debere tueri commentarium Caesaris. Sed mehercule, si humaniter, et sapienter, et amabiliter in me cogitare vis, facilem profecto te præbebis, et voles P. Clodium, in optima spe puerum repositum, existimare, non te insectatum esse, cum potueris, amicos paternos. Patere obsecro, te pro Republ. videri gessisse simultatem cum patre eius, non contemseris hanc familiam. *Honestius enim ex*

libentius deponimus inimicitias Reipubl. nomine susceptas, quam contumaciae. Me deinde sine ad hanc opinionem iam nunc dirigere puerum, et tenero animo eius persuadere, non esse tradendas posteris inimicitias. Quamquam tuam fortunam, Cicero, ab omni periculo abesse, certum habeo: arbitror, malle te quietam senectutem et honorificam potius agere, quam sollicitam. Postremo meo iure te hoc beneficium rogo. Nihil enim non tua causa feci. Quod si non impetro, per me Clodio daturus non sum: ut intelligas, quanti apud me auctoritas tua sit, atque eo te placabiliorem praebeas. Vale.

XXXIX.

M. T. C. PLANCO, PRAET. DES. S.

Ad Att. lib. 16. Epist. 20. (al. 15.)

Ignosce mihi, quod cum antea accuratissime, de Buthrotiis ad te scripserim, eadem de re saepius scribam: Non mehercule, mi Plance, facio, quod parum confidam aut liberalitati tuae, aut nostrae amicitiae: sed cum tanta res agatur Attici nostri, nunc vero etiam existimatio, ut id, quod probavit Caesar, nobis testibus et obsecratoribus, qui et decretis et responsis Caesaris interfueramus, videatur obtinere potuisse, praesertim cum tota potestas eius rei tua sit, ut ea, quae consules decreverunt secundum Caesaris decreta et responsa, non dicam, comprobem, sed studiose libenterque comprobem.

des. Id mihi sic erit gratum, ut nulla res gratior esse possit. Etsi iam sperabam, cum has litteras accepisses, fore, ut ea, quae superioribus litteris a te petissemus, impetrata essent: tamen non faciam finem rogandi, quoad nobis nunciatum erit, te id fecisse, quod magna cum spe expectamus. Deinde tam confido fore, ut alio genere litterarum utamur, tibi que pro tuo summo beneficio gratias agamus. Quod si acciderit, velim sic existimes, non tibi tam Atticum, cuius permagna res agitur, quam me, qui non minus laboro, quam ille, obligatum fore. Vale.

XL.

M. T. C. CAPITONI S.

Ad Att. lib. 16. Epist. 15. (al. 21.)

Non dubito, quin mirere, atque etiam stomachere, quod tecum de eadem re agam facilius. Hominis familiarissimi et mihi rebus omnibus coniunctissimi permagna res agitur Attici. Cognoui ego tui studia in amicos, etiam in te amicorum. Multum potes nos apud Plancum iuuare. Noui humanitatem tuam. Scio, quam sis amicis iucundus. Nemo nos in hac causa plus iuuare potest, quam tu; et res ita est firma, ut debet esse, quam consules, de consilii sententia, decreuerunt, cum et lege et senatus consulto cognoscerent. Tamen omnia posita putamus in Planci tui liberalitate, quem quidem arbitramur officii sui et reipublicae causa decretum consulam

fulum comprobaturum, *tum* libenter nostra causa
facturum. Adiuuabis igitur, mi Capito. Quod
ut facias, vehementer etiam atque etiam rogo.
Vale.

XLI.

M. T. C. T. P. ATTICO S.

Ad Att. lib. 5. Epist. 2.

Quotidie, vel potius in dies singulos breuiores
litteras ad te mitto. Quotidie enim magis
ac magis suspicor, te in Epirum iam profectum:
sed tamen ut mandatum scias me curasse, quod
ante ait se Pompeius, quia nos praefectos delatu-
rum novos, vacationes, iudiciariam causam.
Ego cum triduum cum Pompeio, et apud Pom-
peium fuisset, proficiscebar Brundisium ad XIV.
Calend. Iun. ciuem illum egregium relinquebam,
et ad haec, quae timentur propulsanda, paratissi-
mum. Tuas litteras exspectabo, *cum* ut, quid
agas, *tum* ut, ubi sis, sciam. Vale.

XLII.

M. T. C. T. P. ATTICO S.

Ad Att. lib. 5. Epist. 19.

Obsignaram iam epistolam meam, quam puto
te modo perlegisse, scriptam mea manu, in
qua omnia continentur, cum subito Apii tabella-
rius ad XI. Calend. Octobr. septimo et quadrage-
simo die Romae celeriter (huic tam longe) mihi
tuas litteras reddidit, ex quibus non dubito, quin,

¶

vt Pompeium exspectares, dum Arimino rediret, etiam in Epirum profectus sis: magisque vereor, vt scribis, ne in Epiro sollicitus sis non minus, quam nos hic sumus. De Attiliano nomine scripsi ad Philotinum, ne appellaret Messalam. Itineris nostri famam ad te peruenisse laetor, magisque laetabor, si reliqua cognoris. Filiolam tuam tibi iam Romae iucundam esse gaudeo: eamque, quam numquam vidi, tamen et amo et amabilem esse certo scio. Etiam atque etiam vale. De Patrone et tuis condiscipulis, quae de Tarentinis in militia laborauit, ea tibi grata esse gaudeo. Quod scribis, libenter repulsam tulisse eum, qui cum sororis tuae filii patruo certaret, magni amoris signum. Itaque me etiam admonuisti, vt gaudirem: nam mihi in mentem non venerat. Non credo, inquis, vt licet, sed plane gaudeo, quoniam τὸ γεμεῖσθαι interest τῆς φιλότητος. Vale.

XLIII.

M. T. C. T. P. ATTICO S.

Ad Att. lib. 8. Epist. 10.

Dionysius cum ad me praeter opinionem meam venisset, locutus sum cum eo liberalissime: tempora exposui: rogavi vt diceret, quid haberet in animo: me nihil ab ipso inuito contendere. Respondit, se quod in nominibus haberet, nescire, quo loci esset: alios non soluere, aliorum diem nondum esse: dixit etiam alia quaedam de seruulis suis, quare nobiscum esse non posset. Morem gessi,

gessi, dimisi a me, vt magistrum Ciceronum, non libenter, vt hominem ingratum, non inuitus. Volui te scire, quid ego de eius facto iudicarem.

XLIV.

M. T. C. T. P. ATTICO S.

Ad Att. lib. 9. Epist. 16.

Cum, quid scriberem, ad te nihil haberem: *tamen*, ne quem diem intermitterem, has dedi litteras. Ad VII. Cal. Caesarem Sinuessae mansurum nuntiabant. Ab eo mihi litterae redditae sunt ad VII. Calend. quibus iam opes meas, non vt in superioribus litteris opem expectat. Cum eius clementiam Corfiniensem illam per litteras collaudauissem, rescripsit hoc exemplo:

CAESAR IMP. CICERONI IMP. S.

Recte auguraris de me, (bene enim tibi cognitum) nihil a me abesse longius crudelitate, atque ego *cum* ex ipsa re magnam capio voluptatem, *tum* in eum factum probari abs te triumpho, et gaudeo. Neque illud me mouet, quod ii, qui a me dimissi sunt, discessisse dicantur, vt mihi rursus bellum inferrent: nihil enim malo, quam et me mei similem esse, et illos sui. Tu velim mihi ad urbem praesto sis, vt tuis consiliis atque opibus (vt confuui) in omnibus rebus utar. Dolabella tuo mihi nihil sciro esse iucundius. Hanc habeo gratiam illi: neque enim aliter facere poterit. Tanta eius humanitas, is sensus, ea in me est beneuolentia.

XLV.

XLV.

M. T. C. T. P. ATTICO S.

Ad Att. lib. 12. Epist. 15.

A pud Apuleium, quoniam in perpetuum non placet, indies vt excuser, videbis. In hac solitudine careo omnium colloquio, cumque mane me in syluam abstrusi densam, et asperam, non exeo inde ante vesperam: secundum te, nihil est mihi amicus solitudine. In hac mihi omnis sermo est cum litteris: eum tamen interpellat fletus: cui repugno, quoad possum. Sed adhuc pares non sumus. Bruto, vt suades, rescribam, eas litteras cras habebis, cum erit, cui des, dabis.

XLVI.

MARCVS QVINTO FRATRIS.

Ad Quint. frat. lib. 11. Epist. 21.

A d II. Id. April. ante lucem hanc epistolam distaueram, scripseramque in itinere, vt eo die apud Titum Tidium in Anagnino manerem; postridie autem in Laterio cogitabam: inde, cum in Arpinati quinque dies fuisset, ire in Pompeianum: rediens adspicere Cumanum, vt quoniam in nonas Maias Miloni die producta est, pridie non. Romae essem, teque, mi carissime et suavissime frater, ad eam diem, vt sperabam, viderem. Aedificationem Arcani ad tuum aduentum sustentari placebat. Fac, mi frater, vt valeas, quam primumque venias. Vale.

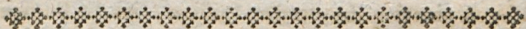
XLVII.

XLVII.

MARCUS QUINTO FRATRI S.

Ad Quint. frat. lib. 2. Epist. 11.

Epistolam hanc conuicio efflagitarunt codicilli tui. Nam res quidem ipsa, et is dies, quo tu es profectus, nihil mihi ad scribendum argumenti sane dabat. Sed quemadmodum, coram cum sumus, sermo nobis deesse non solet: sic epistolae nostrae debent interdum hallucinari. Tenediorum igitur libertas securi Tenedia praecisa est, cum eos praeter me et Bibulum, Claudium et Fauonium nemo defenderet. De te magis ab Sipylo mentio est honorifica facta, cum te vnum dicerent postulationi Lucii Sestii Pansae restituisse. Reliquis diebus, si quid erit, quod te scire opus sit, aut etiam si nihil erit, tamen scribam quotidie aliquid. Prid. Idus neque tibi, neque Pomponio deero. Lucretii poëmata, vt scribis, non ita sunt multis luminibus ingenii, multae tamen artis. Sed cum veneris, virum te putabo; si Sallustii Empedoclea legeris, hominem non putabo. Vale.

LIBER III.

I.

M. T. C. CVRIONI S. P. D.

Famil. lib. 3. Epist. 4.

Epistolarum genera multa esse non ignoras: sed vnum illud certissimum, cuius caussa inuenta

inuenta res ipsa est, vt certiores faceremus absentes, si quid esset, quod, eos scire, aut nostra, aut ipsorum interesset. Huius generis litteras a me profecto non exspectas. Domesticarum enim rerum tuarum habes et scriptores et nuncios. In meis autem rebus nihil est sane noui. Reliqua sunt epistolarum genera duo, quae me magnopere delectant: vnum familiare, et iocosum; alterum seuerum, et graue. Vtro me minus deceat vti, non intelligo. Iocerne tecum per litteras? ciuem mehercule non puto esse, qui temporibus his ridere possit. An grauius aliquid scribam? Quid est, quod possit grauius a Cicerone scribi ad Curionem, nisi de republica? Atqui in hoc genere haec mea causa est, vt neque ea, quae nunc sentio, velim scribere. Quamobrem, quoniam mihi nullum scribendi argumentum relictum est, vtar ea clausula, qua soleo, teque ad studium summae laudis cohortabor. Est enim tibi grauis aduersaria constituta, et parata incredibilis quaedam exspectatio, quam tu vna re facillime vinctes, si hoc statueris, quarum laudum gloriam adamaris, quibus artibus eae laudes comparantur, in iis esse elaborandum. In hanc sententiam plura scriberem, nisi te tua sponte satis incitatum esse considerem. Et hoc quicquid attingi, non feci inflammandi tui causa, sed testificandi amoris mei. Vale.

II.

CICERO CVRIO S. D.

Famil. lib. 7. Epist. 31. (al. 23.)

Facile perspexi ex tuis litteris, quod semper stuidi, et me a te plurimi fieri, et te intelligere, quam mihi carus esses. Quod quando vterque nostrum consecutus est, reliquum est, vt officii certemus inter nos, quibus aequo animo et vicam te, et vincar abs te. Acilio non fuisse necesse meas dari litteras, facile patior. Sulpitii tibi operam, intelligo ex tuis litteris, non multum opus fuisse, propter res tuas ita contractas, vt, (quemadmodum scribis) nec caput nec pedes habeant. Equidem vellem, vt pedes haberent, vt aliquando redires. Vides enim exaruisse iam veterem vrbانيتatem, vt Pomponius noster suo iure possit dicere; nisi nos pauci retineamus gloriam antiquam Atticam. Ergo is tibi, nos ei succedimus. Veni igitur, quaeso, ne tantum semen vrbانيتatis vna cum republ. intereat.

III.

M. T. C. P. LENTVLO S. D.

Famil. lib. 1. Epist. 3.

Aulo Trebonio, qui in tua prouincia magna negotia, et ampla, et expedita habet, multos annos vtor valde familiariter. Is cum antea semper et suo splendore, et nostra caeterorumque amicorum commendatione gratissimus in prouin-

cis

cia fuit, tum hoc tempore, propter tuum in me amorem, nostramque necessitudinem vehementer confidit, his meis litteris se apud te gratiosum fore. Quae ne spes eum fallat, vehementer te rogo: commendoque tibi eius omnia negotia, libertos, procuratores, familiam: in primisque, ut, quae Titus Ampius de eius re decreuit, ea comprobes, omnibusque rebus eum ita tractes, ut intelligat, nostram commendationem non vulgarem fuisse. Vale.

IV.

M. T. CICERO S. P. D. LENTVLO
PROCOS.

Famil. lib. 1. Epist. 6.

Quae gerantur, accipies ex Pollione, qui omnibus negotiis non interfuit solum, sed praefuit. Me in summo dolore, quem in tuis rebus capio, maxime scilicet consolatur spes, quod valde suspicor fore, ut infringatur hominum improbitas et inimicorum et proditorum. Facile secundo loco me consolatur recordatio meorum temporum, quorum imaginem video in rebus tuis. Nam etsi minore in re violatur tua dignitas, quam mea salus adflata sit: tamen est tanta similitudo, ut sperem te mihi ignoscere, si ea non timuerim, quae ne tu quidem unquam timenda duxisti. Sed praesta te eum, qui mihi a teneris, ut Graeci dicunt, unguiculis es cognitus. Illustrabit (mihi crede) tuam amplitudinem hominum iniuria.

A me

A me omnia summa in te studia, officiaque exspecta: non fallam opinionem tuam. Vale.

V.

M. T. CICERO S. D. C. CVRIONI.

Famil. lib. 2. Epist. 2.

Graui teste priuatus sum amoris summi erga te mei, patre tuo clarissimo viro, qui cum suis laudibus, tum vero te filio superasset omnium fortunam, si ei contigisset, vt te ante videret, quam e vita discederet. Sed spero nostram amicitiam non egere testibus. Tibi patrimonium dii fortunent. Me certe habebis, cui et carus aequae sis, et iucundus, ac fuisti patri.

VI.

M. T. CICERO S. D. CVRIONI.

Famil. lib. 4. Epist. 16.

Et si nihil erat noui, quod ad te scriberem, magisque litteras tuas iam exspectare incipiebam, vel te potius ipsum: tamen cum Theophilus proficisceretur, non potui nihil ei litterarum dare. Cura igitur, vt quam primum venias: venies enim, mihi crede, exspectatus, neque solum nobis, id est, tuis, sed prorsus omnibus. Venit enim mihi in mentem subuereri interdum, ne te delectet tarda decessio. Quod si nullum haberes sensum nisi oculorum, prorsus tibi ignoscerem, si quosdam nolles videre: sed, cum leuiores non multo essent, quae audirentur, quam quae vide-

viderentur; suspicarer autem, multum interesse rei familiaris tuae, te quamprimum venire, idque in omnes partes valere; putavi ea de re te esse admonendum. Sed quoniam, quod mihi placeret, ostendi, reliqua tu pro tua prudentia considera- bis: me tamen velim, quod ad tempus te exspe- ctemus, certiolem facias. Vale,

VII.

Q. METELLVS NEP. S. D.
M. T. CICERONI.

Famil. lib. 5. Epist. 3.

Hominis importunissimi contumelias, quibus crebris concionibus me onerat, tuis erga me officiis leniuntur; et, vt sunt leues eiusmodi homines, a me despiciuntur: libenterque commutata persona, te mihi fratris loco esse duco. De illo ne meminisse quidem volo: tametsi bis eum inui- tum seruauit. De meis rebus, ne vobis multitu- dine litterarum molestior essem, ad Lollium per- scripsi: de rationibus prouinciae, quid vellem fieri, vt is vos doceret, et commonefaceret. Si poteris, velim pristinam tuam erga me volunta- tem conferues. Vale.

VIII.

M. T. CICERO P. VATINIO
IMPERATORI S. D.

Famil. lib. 5. Epist. 11.

Grata tibi esse officia mea non miror: cognoui enim te gratissimum omnium: idque num-
(Ciceronis Epist. Sel.) **D** quam

quam destiti praedicare, nec enim tu mihi habuisti modo gratiam, verum etiam cumulatissime retulisti. Quamobrem reliquis tuis rebus omnibus pari me studio erga te et eadem voluntate cognosces. Quod mihi feminam primariam Pompeiam, vxorem tuam commendas, cum Sura nostro statim, tuis literis lectis, locutus sum, vt ei meis verbis diceret: vt, quidquid opus esset, mihi denunciaret: me omnia, quae ea vellet, summo studio curaque facturum: itaque faciam, eamque, si opus esse videbitur, ipse conueniam. Tu tamen ei velim scribas, vt nullam rem, neque tam magnam, neque tam paruum putet, quae mihi aut difficilis, aut parum me digna videatur. Omnia, quae in tuis rebus agam, et non laboriosa mihi, et honesta videbuntur. De Dionysio, si me amas, confice, quamcunque ei fidem dederis, praestabo. Si vero improbus fuerit, vt est, duces eum captiuum in triumpho; Dalmatis Dii male faciant, qui tibi molesti sunt. Sed, vt scribis, breui capientur, et illustrabunt res tuas gestas: semper enim habitus sunt bellicosi. Vale.

IX.

BITHYNICVS CICERONI S.

Famil. lib. 6. Epist. 17. (al. 16.)

Si mihi non tecum et multae et iustae causae amicitiae priuatim essent, repeterem initia amicitiae ex parentibus nostris: quod faciendum iis existimo, qui paternam amicitiam nullis ipsi officiis

officiis profecuti sunt. Itaque contentus ero nostra ipsorum amicitia: cuius fiducia peto a te, vt absentem me, quibuscunque in rebus opus fuerit, tueare, si nullum officium tuum apud me intermoriturum existimas. Vale.

X.

CICERO TREBATIO.

Famil. lib. 7. Epist. 15.

Quam sint morosi, qui amant, vñ ex hoc intelligi potest. Molestè ferebam antea te invitum istic esse: pungit me rursus, quod scribis, te esse istic libenter. Neque enim mea commendatione te non delectari facile patiebar: et nunc angor, quidquam tibi sine me esse iucundum. Sed hoc tamen malo, ferre nos desiderium, quam te non ea, quae spero, consequi. Quod vero in Caii Matii, suauissimi doctissimique hominis, familiaritatem venisti, non dici potest, quam valde gaudeam: qui, fac, vt te quam maxime diligat. Mihi crede, nihil ex ista prouincia potes, quod iucundius sit, deportare. Cura vt valeas.

XI.

CICERO TREBATIO S. D.

Famil. lib. 7. Epist. 19.

Vide quanti apud me sis, etsi iure id quidem, non enim amore te vinco. Verum tamen quod praesenti tibi prope subnegarem, non tribuerem certe, id absenti debere non potui. Itaque

vt primum Velia nauigare coepi, institui Topics Aristotelica conscribere, ab ipsa vrbe commonitus amantissima tui. Eum librum tibi misi Rhegio, scriptum, quam plenissime res illa scribi potuit. Sin tibi quaedam videbuntur obscuriora, cogitare debebis, *nullam artem litteris, sine interprete, et sine aliqua exercitatione percipi posse.* Non longe abieris: num ius ciuile vestrum ex libris cognosci potest? qui *quamquam plurimi sunt, doctorem tamen vsumque desiderant.* Quamquam tu, si attente leges, si saepius, per te omnia consequere, vt certe intelligas: vt vero etiam ipsi tibi loci proposita quaestione occurrant, exercitatione consequere. In qua quidem nos te continebimus, si et salui redierimus, et salua ista offenderimus. V. Kal. Sextil. Rhegio.

XII.

CICERO PLANCO.

Famil. lib. 10. Epist. 19.

Quamquam gratiarum actionem a te non desiderabam, cum te re ipsa atque animo scirem esse gratissimum: tamen (fatendum est enim) fuit ea mihi periucunda. Sic enim vidi, quasi ea, quae oculis cernuntur, me a te amari. Dices, quid antea? semper quidem, sed numquam illustrius. Litterae tuae mirabiliter gratae sunt sentui, *cum* rebus ipsis, quae erant grauissimae et maximae, fortissimi animi summique consilii, *etiam* etiam grauitate sententiarum atque verborum. Sed,

Sed, mi Plance, incumbere, ut belli extrema perficias: in hoc erit summa et gratia et gloria. Cupio omnia reip. causa: sed mehercule in ea conseruanda iam defatigatus, non multo plus patriae faueo, quam tuae gloriae, cuius maximam facultatem tibi dii immortales, ut spero, dedere, quam complectere, obsecro. Qui enim Antonium opprefferit, is hoc teterrimum bellum periculosissimumque confecerit.

XIII.

LEPIDVS IMP. ITER. PONT. MAX.
SENAT. POP. PL. Q. ROM. S. D.

Famil. lib. 10. Epist. 19.

S. V. liberique vestri V. B. E. E. Q. V. Deos hominesque testor, patres conscripti, qua mente et quo animo semper in rempublicam fuerim, et quam nihil antiquius communi salute ac libertate iudicarem. Quod vobis breui probassem, nisi mihi fortuna proprium consilium extorsisset. Nam exercitus cunctus consuetudinem suam in ciuibus conseruandis, communique pace seditione facta retinuit, meque tantae multitudinis ciuium Romanorum salutis atque incolumitatis causam suscipere, ut vere dicam, coegit. In qua re ego vos, patres conscripti, oro atque obsecro, ut priuatis offensionibus omissis, summae reip. consultatis, neue misericordiam nostram exercitusque nostri in ciuili dissensione sceleris loco ponatis. Quod si salutis omnium ac dignitatis rationem

D 3

habue-

habueritis, melius et vobis, et reipublicae consu-
letis. Data III. Kal. a Ponte argenteo.

XIV.

M. T. C. D. BRVTO IMP. S. D.

Famil. lib. 11. Epist. 17.

Lamia vno omnium familiarissime vtor. Ma-
gna eius in me, non dico officia, sed merita,
eaeque sunt populo Rom. notissima. Is magnifi-
centissimo munere aedilitatis perfunctus petit
praeturam: omnesque intelligunt, nec dignita-
tem ei deesse, nec gratiam. Sed is ambitus ex-
stare videtur, vt ego omnia pertimescam, totam-
que petitionem Lamiae mihi sustinendam putem.
In ea re quantum me possis adiuuare, facile per-
spicio: nec vero quantum mea caussa velis, dubito.
Velim igitur, mi Brute, tibi persuadeas, nihil
me maiore studio a te petere, nihil te mihi gra-
tius facere posse, quam si omnibus tuis opibus,
omni studio, Lamiam in petitione iuueris. Quod
vt facias, vehementer te rogo.

XV.

M. T. C. BRVTO IMP. S. P. D.

Famil. lib. 11. Epist. 22.

Cum Appio Claudio C. F. summa mihi necessi-
tudo est, multis eius officiis, et meis mutuis
constituta. Pero a te maiorem in modum, vel
humanitatis tuae, vel mea caussa, vt eum aucto-
ritate tua, quae plurimum valet, conseruatum
velis.

velis. Volo te, cum fortissimus vir cognitus sis, etiam clementissimum existimari. Magno tibi erit ornamento, nobilissimum adolescentem beneficio tuo esse saluum: cuius quidem causa hic melior debet esse, quod pietate adductus propter patris restitutionem se cum Antonio coniunxit. Quare etsi minus veram causam habebis: tamen vel probabilem aliquam poteris inducere. Nutus tuus potest hominem summo loco natum, summo ingenio, summa virtute, officiosissimum praeterea et gratissimum, incolumem in ciuitate retinere. Quod ut facias, ita a te peto, ut maiore studio magisque ex animo petere non possim.

XVI.

D. B. IMP. M. T. C. S. P. D.

Famil. lib. II. Epist. 26.

Maximo meo dolore hoc solatio vtor, quod intelligunt homines, non sine causa me timuisse ista, quae acciderunt. Deliberent, vtrum traiciant legiones ex Africa, nec ne, et ex Sardinia: et Brutum arcessant, nec ne: et mihi stipendium dent, an non decernant. Ad fenatum litteras misi. Crede mihi, nisi ista omnia ita fiunt, quemadmodum scribo, magnum nos omnes adituros periculum. Rogo te, videte quibus hominibus negotium detis, qui ad me legiones adducant: et fide opus est, et celeritate. III. Nonas Iun. ex castris.

XVII.

TVLLIVS TERENTIAE, ET PATER
TVLLIOLAE DVABVS ANIMIS SVIS:
ET CICERO MATRI OPTIMAE
SVAVISS. SORORI S. P. D.

Famil. lib. 14. Epist. 14.

Si vos valetis, nos valemus. Vestrum iam consilium est non solum meum, quid sit vobis faciendum. Si ille Romam modeste venturus est, recta in praesentia domi esse potestis: sin homo amens diripiendam urbem daturus est, versor, ut Dolabella ipse satis nobis prodesse possit. Etiam illud metuo, ne iam intercludamur, ut cum velitis exire, non liceat. Reliquum est, quod ipsae optime considerabitis, vestri similes feminae sintne Romae? Si enim non sunt, videndum est, ut honeste vos esse possitis. Quomodo quidem nunc se res habet, modo ut haec vobis loca tenere liceat bellissime, vel mecum, vel in nostris praediis esse poteritis. Etiam illud verendum est, ne breui tempore fames in vrbe sit. His de rebus velim cum Pomponio, cum Camillo, cum quibus vobis videbitur, consideretis: ad summam, animo forti sitis. Labienus rem meliorem fecit. Adiuvat etiam Piso, quod ab vrbe discedit, et sceleris condemnat generum suum. Vos meae carissimae animae, quam saepissime ad me scribite, et vos quid agatis, et quid istic agatur. Quintus pater, et filius, et Rufus vobis salutem dicunt. Valete.

VIII. Kal. Quint. Minturnis.

XVIII

XVIII.

M. T. C. TERENTIAE SVAE, ET PA-
TER SVAVISS. FILIAE TVLLIOLAE,
CICERO MATRI ET SORORI
S. P. D.

Famil. lib. 14. Epist. 18.

Considerandum vobis etiam atque etiam, ani-
mae meae, diligenter puto, quid faciatis:
Romaenę sitis, an mecum in aliquo tuto loco.
Id non solum meum consilium est, sed etiam ve-
strum. Mihi veniant in mentem haec, Romae
vos esse tuto posse per Dolabellam, eamque rem
posse nobis adiumento esse, si quae vis, aut si
quae rapinae fieri coeperint. Sed rursus illud me
mouet, quod video, omnes bonos abesse Roma,
et eos mulieres suas secum habere. Haec autem
regio, in qua ego sum, nostrorum est cum oppi-
dorum, tum etiam praediorum: vt et multum
esse mecum, et cum abieritis, commode et in no-
stris praediis esse possitis. Mihi non plane satis
constat adhuc, vtrum sit melius. Vos videte, quid
aliae faciant isto loco feminae, et ne, cum velitis
exire, non liceat. Id velim diligenter etiam at-
que etiam vobiscum, et cum amicis consideretis.
Domus vt propugnacula et praesidium habeat,
Philotimo dicetis. Et velim tabellarios instituat
certos, vt quotidie aliquas a vobis litteras acci-
piam. Maxime autem date operam, vt valeatis,
si nos vultis valere. VIII. Kal. Formiis.

D 5

XIX.

XIX.

M. T. C. L. PAVLLO COS. DESIGN.

S. P. D.

Famil. lib. 15. Epist. 12.

Et si mihi nunquam fuit dubium, quin te populus Rom. pro tuis summis in rep. meritis, et pro amplissima familiae dignitate, summo studio, cunctis suffragiis, consulem facturus esset: tamen incredibili laetitia sum adfectus, cum id mihi nunciatum est; eumque honorem tibi deos fortunare volo: a teque ex tua, maiorumque tuorum dignitate administrari. Atque utinam praesens illum diem mihi optatissimum videre potuissem, proque tuis amplissimis erga me studiis atque beneficiis tibi operam meam, studiumque navare. Quam mihi facultatem, quum hic nec opinatus, nec improvisus provinciae casus eripuit: tamen, ut te consulem, republ. pro tua dignitate, gerentem, videre possim, magnopere a te peto, ut operam des, efficias, ne quid mihi fiat iniuriae, neve quid temporis ad meum annum munus accedat. Quod si feceris, magnus ad tua pristina erga me studia cumulus accedet.

XX.

M. T. C. PROCOS. C. MARCELLO COL-
LEGAE S. P. D.*Famil. lib. 15. Epist. 8.*

Marcellum tuum consulem factum, teque ea laetitia adfectum esse, quam maxime optasti, miran-

mirandum in modum gaudeo: idque cum ipsius
caussa, tum quod te omnibus secundissimis rebus
dignissimum iudico: cuius erga me singularem
benevolentiam vel in labore meo, vel in honore
perspexi: totam denique domum vestram vel salu-
tis, vel dignitatis meae studiosissimam cupidissi-
mamque cognoui. Quare gratum mihi feceris,
si vxori tuae Iuniae grauiissimae atque optimae
feminae meis verbis eris gratulatus. A te id,
quod suesti, peto, me absentem diligas atque
defendas.

XXI.

D. BRVTVS IMP. COS. DES. CICERONI
S. D.

Famil. lib. II. Epist. 4.

Si de tua in me voluntate dubitarem, multis a
te verbis peterem, vt dignitatem meam tuere-
re: sed profecto est ita, vt mihi persuasi, me tibi
esse curare. Progressus sum ad transalpinos cum
exercitu, non tam nomen imperatorium captans,
quam cupiens militibus satisfacere, firmosque eos
ad tuendas nostras res efficere: quod mihi videor
consecutus. Nam et liberalitatem nostram et
animum sunt experti: cum omnium bellicosissi-
mis bellum gessi, multa castella cepi, multa va-
stauit: non sine causa ad senatum litteras misi.
Adiuua nos tua sententia: quod cum facies, ex
magna parte communi commodo inseruieris.

XXII.

M. T. C. FADIO S. D.

Famil. lib. 5. Epist. 18.

Eti egomet, qui te consolari cupio, consolatus ipse sum, propterea quod nullam rem grauius iamdiu tuli, quam incommodum tuum; tamen te magnopere non hortor solum, sed etiam pro amore nostro rogo atque oro, te colligas, virumque praebeas, et qua conditione omnes homines, et quibus temporibus nati sumus, cogites. Plus tibi virtus tua dedit, quam fortuna abstulit: propterea quod adeptus es, quod non multi homines noui: amisisti, quae plurimi homines nobilissimi. Ea denique videtur conditio impendere legum, iudiciorum, temporum, ut optime actum cum eo videatur esse, qui quam leuissima poena ab hac republica discesserit. Tu vero, qui et fortunas et liberos habebas et nos ceterosque necessitudine et beneuolentia tecum coniunctissimos, cumque magnam facultatem sis habiturus nobiscum et cum omnibus tuis viuendi, et cum vnum sit iudicium ex tam multis, quod reprehendatur, ut quod vna sententia, eaque dubia, potentiae alicuius condonatum existimetur; omnibus his de causis debes istam molestiam quam lenissime ferre. Meus animus erit in te, liberosque tuos semper, quem tu esse vis, et qui esse debet. Vale.

XXIII.

M. CICERO TREBIANO S. D.

Famil. lib. 6. Epist. 12. (al. 11.)

Dolabellam antea tantummodo diligebam, obligatus ei nihil eram, nec enim acciderat mihi opus esse: et ille mihi debebat, quod non defueram eius periculis: nunc tanto sum deuinctus eius beneficio, quod et antea in re, et hoc tempore in salute tua mihi cumulatissime satisfecit, ut nemini plus debeam. Qua in re gratulor tibi ita vehementer, ut te quoque mihi gratulari, quam gratias agere malim: alterum non omnino desidero, alterum vere facere poteris. Quod reliquum est, quando tibi virtus et dignitas tua reditum ad tuos aperuit, est tuae sapientiae magnitudinisque animi, quid amiseris, obliuisci, quid recuperaueris, cogitare. Viues cum tuis, viues nobiscum: plus adquisisti dignitatis, quam amisisti rei familiaris: quae ipsa tum esset iucundior, si vlla esset respublica. Vestorius, noster familiaris, ad me scripsit, te mihi maximas gratias agere. Haec praedicatio tua mihi valde grata est: eaque te uti facile patior, cum apud alios, tum mehercule apud Syronem nostrum amicum. Quae enim facimus, ea prudentissimo cuique maxime probata esse volumus. Te cupio videre quam primum. Vage.

XXIV.

C. CORNIFICIO COLLEGAE S. D.

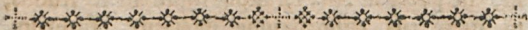
Famil. lib. 12. Epist. 17.

Sic non dicitur nisi nobis est enim de Syria non fac

Grata mihi vehementer est memoria nostri tua, quam significasti litteris: quam ut conferues, (non quod de tua constantia dubitem, sed quia mos est ita rogandi,) rogo. Ex Syria nobis tumultuosiora quaedam nunciata sunt, quae quia tibi sunt propiora, quam nobis, tua me causa magis mouent, quam mea. Romae summum otium est: sed ita, ut malis salubre aliquod et honestum negotium: quod spero fore; video id curae esse Caesari. Me scito, dum tu absis, quasi occasionem quandam et licentiam nactam, scribere audacius: et cetera etiam fortasse, quae etiam tu concederes. Sed proxime scripsi de optimo genere dicendi: in quo saepe suspicatus sum, te ab indicio nostro, sic scilicet, ut doctum hominem a non indocto, paululum distendere. Huic tu libro maxime velim ex animo, si minus, gratiae causa suffragare. Dicam tuis, ut etiam, si velint, describant, ad teque mittant. Puto enim, etiam, si rem minus probabis, tamen in ista solitudine, quidquid a me profectum sit, iucundum tibi fore. Quod mihi existimationem tuam, dignitatemque commendas, facis tu quidem omnium more, sed velim sic existimes, me, cum amori, quem inter nos mutuuum esse intelligam, plurimum tribuam, tum de summo ingenio, et de optimis tuis studiis,

et

et de spe amplissimae dignitatis ita iudicare, vt
neminem tibi anteponam, comparem paucos.

LIBER IV.

I.

TREBONIVS CICERONI.

Famil. lib. 12. Epist. 16.

S. V. B. E. Athenas veni d. XI. Calend. Iunii:
atque ibi, quod maxime optabam, vidi fili-
um tuum, deditum optimis studiis summaque mo-
destiae fama. Qua ex re quantam voluptatem
ceperim, scire potes etiam me tacente. Non
enim nescis, quanti te faciam: et quam, pro no-
stro veterimo verissimoque amore, omnibus tuis,
etiam minimis commodis, non modo tanto bono
gaudeam. Noli putare, mi Cicero, me hoc au-
ribus tuis dare. Nihil adolescente tuo, atque
adeo nostro, (nihil enim mihi a te potest esse fe-
iunctum) aut amabilius omnibus iis, qui Athenis
sunt, est: aut studiosius earum artium, quas tu
maxime amas, hoc est, optimarum. Itaque tibi,
quod vere facere possum, libenter quoque gratulor,
nec minus etiam nobis, quod eum, quem
necesse erat diligere, qualiscumque esset, talem
habemus, vt libenter quoque diligamus. Qui
cum mihi in sermone iniecisset se velle Asiam vi-
sere, non modo inuitatus, sed etiam rogatus est
a me, vt id potissimum nobis obtinentibus pro-
vinciam faceret, cui nos et caritate et amore tuum
officium

officium praefituros, non debes dubitare. Illud quoque erit nobis curae, vt Cratippus vna cum eo sit, ne putes in Asia feriatum illum ab iis studiis, in quae tua cohortatione incitatur, futurum. Nam illum paratum, vt video, et ingressum pleno gradu, cohortari non intermitteremus: quo in dies longius, discendo exercendoque se procedat. Vos quid ageritis in republ. cum has litteras dabam, non sciebam. Audiebam quaedam turbulenta, quae scilicet cupio esse falsa, vt aliquando otiosa libertate fruamur, quod vel minime adhuc mihi contigit. Ego tamen nactus in nauigatione nostra pusillum laxamenti, concinnaui tibi munusculum ex instituto meo: et dictum, cum magno nostro honore a te dictum, conclusi, et tibi infra subscripsi. In quibus versiculis si tibi quibusdam verbis ἐν θυρήναισι γέγραπται videbor, turpitude personae eius, in quam liberius inuehimur, nos vindicabit. Ignosces etiam iracundiae nostrae, quae iusta est in eiusmodi et homines et ciues. Deinde, qui magis hoc Lucilio licuerit adsumere libertatis, quam nobis? cum, etiam si odio pari fuerit in eos, quos laesit, tamen certe non magis dignos habuerit, in quos tanta libertate verborum incurreret. Tu sicut mihi pollicitus, adianges me quamprimum ad tuos sermones. Namque illud non dubito, quin, si quid de interitu Caesaris scribas, non patiaris, me minimam partem et rei et amoris tui ferre. Vale et matrem meosque tibi commendatos habe. VIII, Kalend. Iunii, Athenis.

II. SER,

II.

SER. SVLPICIUS M. T. CICERONI S. D.

Famil. lib. 4. Epist. 5.

Posteaquam mihi renunciatum est de obitu Tulliae filiae tuae, sane quam pro eo, ac debui, graviter molesteque tuli, communemque eam calamitatem existimaui: qui si istuc adfuissem, neque tibi defuissem, coramque meum dolorem tibi declarassem. Etsi genus hoc consolationis miserum, atque acerbum est, propterea quia, per quos ea confieri debet, propinquos ac familiares, ipsi pari molestia adficiuntur: neque sine lacrymis multis id conari queunt: ut magis ipsi videantur aliorum consolatione indigere, quam aliis posse suum officium praestare: tamen, quae in praesentia in mentem mihi venerunt, decrevi breui ad te perscribere, non quod ea te fugere existimem, sed quod forsitan dolore impeditus minus ea perspicias. Quid est, quod tantopere te commoueat tuus dolor intestinus? Cogita, quemadmodum adhuc fortuna nobiscum egerit: ea nobis erepta esse, quae hominibus non minus, quam liberi, cara esse debent, patriam, honestatem, dignitatem, honores omnes. Hoc vno incommodo addito, quid ad dolorem adiungi potuit? aut, qui non in illis rebus exercitatus animus callere iam debet, atque omnia minoris aestimare? an illius vicem credo, doles? quoties in eam cogitationem necesse est et tu veneris, et nos saepe incidimus, hisce temporibus

ribus non pessime cum iis esse actum, quibus sine dolore licitum est mortem cum vita commutare. Quid autem fuit, quod illam hoc tempore ad vivendum magnopere inuitare posset? quae res? quae spes? quod animi solatium? ut cum aliquo adolescente primario coniuncta aetatem gereret? Licitum est tibi, credo, pro tua dignitate ex hoc iuuentute generum deligere, cuius fidei liberos tuos de ruto committere putares. An ut ea liberos ex sese pareret, quos, cum florentes videret, laetaretur? qui rem a parente traditam per se tenere possent? honores ordinatim petituri essent in republica? in amicorum negotiis libertate sua vterentur? Quid horum fuit, quod non prius, quam datum est, ademptum sit? At vero malum est, liberos amittere: malum, nisi hoc peius sit, haec suffarre et perpeti. Quae res mihi non mediocrem consolationem attulit, volo tibi commemorare, si forte eadem res tibi minuere dolorem possit. Ex Asia rediens, cum ab Aegina Megaram versus, nauigarem, coepi regiones circum circa prospicere, post me erat Aegina, ante Megara, dextra Piraeus, sinistra Corinthus: quae oppida quodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata et diruta ante oculos iacent. Coepi egomet mecum sic cogitare: Hem, nos hominuli indignamur, si quis nostrum interiit, aut occisus est, quorum vita breuior esse debet, cum vno loco tot oppidorum cadavera proiecta iaceant? Visne tu, te, Serui, cohibere, et meminisse;

homi-

hominem te esse natum? Crede mihi, cogitatione ea non mediocriter sum confirmatus. Hoc idem, si tibi videtur, fac ante oculos tibi proponas. Modo vno tempore tot viri clarissimi interierunt, de imperio praeterea tanta diminutio facta est: omnes provinciae conquassatae sunt, in vnus mulierculae animula si iactura facta est, tanto opere commoueris? quae si hoc tempore non suum diem obiisset, paucis post annis tamen ei moriendum fuit, quoniam homo nata fuerat. Etiam ab hisce tu rebus animum ac cogitationem tuam auoca, atque ea potius reminiscere, quae digna persona tua sunt, illam, quamdiu ei opus fuerit, vixisse, vna cum republica fuisse, te patrem suum praetorem, consulem, augurem, vidisse: adolescentibus primariis nuptam fuisse: omnibus bonis prope perfunctam esse: cum republica occideret, vita excessisse. Quid est, quod tu, aut illa cum fortuna hoc nomine queri possitis? Denique noli te obliuisci Ciceronem esse, et eum, qui aliis consueueris praecipere, et dare consilium, neque imitare malos medicos, qui in alienis morbis profitentur se tenere medicinae scientiam, ipsi se curare non possunt, sed potius, quae aliis praecipere soles, ea tute tibi subiice, atque apud animum propone. Nullus dolor est, quem non longinquitas temporis minuatur ac molliat. Hoc te exspectare tempus tibi turpe est, ac non ei rei sapientia tua te occurrere. Quod si quis etiam inferis sensus est, qui illius in te amor fuit pietasque in omnes suos,

suos, hoc certe illa te facere non vult. Da hoc illi mortuae, da ceteris amicis ac familiaribus, qui tuo dolore moerent: da patriae, vt, si qua in re opus sit, opera et consilio tuo vti possit. Denique, quoniam in eam fortunam deuenimus, vt etiam huic rei nobis seruiendum sit, noli committere, vt quisquam te putet non tam filiam, quam reipublicae tempora, et aliorum victoriam lugere. Plura me ad te de hac re scribere pudet, ne videar prudentiae tuae diffidere. Quare si hoc vnum proposuero, finem faciam scribendi. Vidi-
mus aliquoties secundam pulcherrime te ferre fortunam, magnamque ex ea re te laudem adipisci. Fac aliquando intelligamus, aduersam quoque te aequae ferre posse, neque id maius, quam debeat, tibi onus videri: ne ex omnibus virtutibus haec vna tibi videatur deesse. Quod ad me attinet, cum te tranquilliore animo esse cognoro, de iis rebus, quae hic geruntur, quemadmodumque se prouincia habeat, certiozem faciam. Vale.

III.

M. T. C. SER. SVLPICIO S. D.

Famil. lib. 4. Epist. 6.

Ego vero, Serui, vellem, vt scribis, in meo gravissimo casu adfuisset. Quantum enim praesens me adiuuare potueris, et consolando, et prope aequae dolendo, facile ex eo intelligo, quod litteris lectis aliquantum adqueui. Nam et ea scripsisti, quae leuare luctum possent: et, in me
conso-

consolando, non mediocrem ipse animi dolorem
 adhibuisti. Seruus tamen tuis omnibus officiis,
 quae illi tempori tribui potuerunt, declarauit, et
 quanti ipse me faceret, et quam suum talem erga
 me animum tibi gratum putaret fore. Cuius officia
 iucundiora scilicet saepe mihi fuerunt, numquam
 tamen gratiora. Me autem non oratio tua solum
 et societas paene aegritudinis, sed etiam auctoritas
 consolatur. Turpe enim esse existimo, me non ita
 ferre casum meum, ut tu, tali sapientia praeditus,
 ferendum putas. Sed opprimor interdum, et vix
 resisto dolori, quod ea solatia deficiunt, quae ceteris,
 quorum mihi exempla propono, simili in fortuna
 non defuerunt. Nam et Q. Maximus filium,
 consularem, clarum virum, et magnis rebus gestis,
 amisit, et L. Paullus, qui duo septem diebus, et
 vester Gallus et M. Cato, qui summo ingenio, summa
 virtute filium perdidit, iis temporibus fuerunt,
 ut eorum luctum ipsorum dignitas consolaretur, ea,
 quam ex republica consequerentur. Mihi autem,
 amissis ornamentis iis, quae ipse commemoras,
 quaeque eram maximis laboribus adeptus, tuum
 manebat illud solatium, quod ereptum est. Non
 amicorum negotiis, non reipublicae procuracione
 impediabantur cogitationes meae; nihil in foro
 agere libebat: adspicere curiam non poteram, existimabam,
 id quod erat, omnes me et industriae
 meae fructus, et fortunae perdidisse. Sed cum cogitarem
 haec mihi tecum, et cum quibusdam esse
 communia, et cum frangerem iam ipse me, cogere
 remque

remque illa ferre toleranter, habebam, quo confugerem, vbi conquierem, cuius in sermone et suauitate omnes curas doloresque deponerem. Nunc autem hoc tam graui vulnere etiam illa, quae consanuisse videbantur, recrudescunt. Non enim, vt tum me, a republica moestum, domus excipiebat, quae leuaret: sic nunc domo moerens ad rempublicam confugere possum, vt in eius bonis adquiescam. Itaque et domo absum, et foro, quod nec eum dolorem, quem a republica capio, domus iam consolari potest, nec domesticum respublica: quo magis te exspecto, teque videre quamprimum cupio. Maior mihi leuatio adferri nulla potest, quam coniunctio consuetudinis sermonumque nostrorum: quamquam sperabam tuum aduentum (sic enim audiebam) appropinquare. Ego autem cum multis de causis te exopto quam primum videre, tum etiam, vt ante commentemur inter nos, qua ratione nobis traducendum sit hoc tempus, quod est totum ad vnus voluntatem accommodandum, et prudentis et liberalis, et vt perspexisse videor, nec a me alieni, et tibi amicissimi. Quod cum ita sit, magnae est deliberationis, quae ratio sit ineunda nobis, non agendi aliquid, sed illius concessu et beneficio quiescendi. Vale.

IV.

M. C. L. LVCCEIO Q. F. S. D.

Famil. lib. 5. Epist. 12.

Coram me tecum eadem haec agere saepe conantem deterruit pudor quidam pene subrusticus, quae

quae nunc expromam absens audacius : epistola enim non erubescit : ardeo cupiditate incredibili, neque, vt ego arbitror, reprehendenda, nomen vt nostrum scriptis illustretur et celebretur tuis. Quod etsi mihi saepe ostendis, te esse facturum : tamen ignoscas velim huic festinationi meae. Genus enim scriptorum tuorum, etsi erat semper a me vehementer expectatum : tamen vicit opinionem meam, meque ita vel cepit, vel incendit, vt cuperem quam celerrime, res nostras monumentis commendari tuis. Neque enim me solum commemoratio posteritatis ad spem quandam immortalitatis rapit : sed etiam illa cupiditas, vel vt auctoritate testimonii tui, vel indicio beneuolentiae, vel suauitate ingenii viui perfruamur. Neque tamen, haec cum scribebam, eram nescius, quantis oneribus premerere susceptarum rerum, et iam institutarum : sed quia videbam Italici belli et ciuilibus historiam iam a te pene esse perfectam, dixeras autem mihi, te reliquas res ordiri ; deesse mihi nolui, quin te admonerem, vt cogitares, coniunctene malles cum reliquis rebus nostram contexere, an, vt multi Graeci fecerunt, Callisthenes, Troicum bellum, Timaeus, Pyrrhi, Polybius, Numantinum, qui omnes a perpetuis suis historiis ea, quae dixi, bella separauerunt, tu quoque ita ciuilem coniurationem ab hostilibus externisque bellis seiungeres. Equidem ad nostram laudem non multum video interesse, sed ad properationem meam quiddam interest non te expectare, dum ad locum venias, ac statim illam causam

causam totam et tempus arripere. Et simul si vno in argumento vnaque in persona mens tua tota verfabitur, cerno iam animo, quanto omnia vberiora atque ornatiores futura sint. Neque tamen ignoro quam impudenter faciam, qui primum tibi tantum oneris imponam: potest enim mihi denegare occupatio tua, deinde etiam ut ornes me, postulem. Quid si illa tibi non tantopere videntur ornanda? Sed tamen, *qui semel verecundiae fines transferit, eum bene et nauiter oportet esse impudentem.* Itaque te plane etiam atque etiam rogo, ut ornes ea vehementius, quam fortasse sentis, et in eo leges historiae negligas gratiamque illam, de qua suavissime quodam in prooemio scripsisti, a qua te adfici non magis potuisse demonstras, quam Herculem Xenophontium illum a voluptate, ea si me tibi vehementius commendabit, ne adspernere, amorique nostro plusculum etiam, quam concedit veritas, largiari. Quod si te adducemus, ut hoc suscipias, erit (ut mihi persuadeo) materies digna facultate, et copia tua. A principio enim coniurationis vsque ad reditum nostrum videtur mihi modicum quoddam corpus confici posse, in quo et illa poteris uti ciuiliū commutationum scientia, vel in explicandis causis rerum nostrarum, vel in remediis incommodorum, cum et reprehendes ea, quae vituperanda duces, et quae placebunt, exponendis rationibus, comprobabis: et si liberius, ut consueisti, agendum putabis, multorum in nos perfidiam, infidias, prodicionem notabis. Multam etiam casus nostrū

nostri tibi varietatem in scribendo suppeditabunt, plenam cuiusdam voluptatis, quae vehementer animos hominum in legendo scripto retinere possit. *Nihil est enim aptius ad delectationem lectoris, quam temporum varietates fortunaque vicissitudines*, quae etsi nobis optabiles in experiendo non fuerunt, in legendo tamen erunt iucundae. Habet enim praeteriti doloris secunda recordatio delectationem: ceteris vero nulla perfunctis propria molestia, casus autem alienos sine ullo dolore intuentibus, etiam ipsa misericordia est iucunda. Quem enim nostrum ille moriens apud Mantineam Epaminondas non cum quadam miseratione delectat? qui tum denique sibi auelli iubet spiculum, posteaquam ei percontanti dictum est, clypeum esse saluum: ut etiam in vulneris dolore, aequo animo, cum laude moretur. Cuius studium in legendo non erectum Themistoclis fuga redituque retinetur? Etenim ordo ipse annalium mediocriter nos retinet, quasi enumeratione fastorum. At viri saepe excellentis ancipites variique casus habent admirationem, expectationem, laetitiam, molestiam, spem, timorem: si vero exitu notabili concluduntur, expletur animus iucundissima lectionis voluptate. Quo mihi acclerit optatius, si in hac sententia fueris, ut a contentibus tuis scriptis, in quibus perpetuam rerum gestarum historiam complecteris, secernas hanc, quasi fabulam rerum euentorumque nostrorum. Habet enim varios actus, multasque actiones et consiliorum et temporum. Ac non vereor, ne adsentiant tuncula quadam aucupari tuam gratiam videar,

(Ciceronis Epist. Sel.) E cusa

cum hoc demonstrem, me a te potissimum ornari, celebrarique velle. Neque enim tu is es, qui, quid sis, nescias, et qui non eos magis, qui te non admirarentur, inuidos, quam eos, qui laudent, adsentatores arbitrere. Neque autem ego sum ita demens, ut me sempiternae gloriae per eum commendari velim, qui non ipse quoque in me commendando propriam ingenii gloriam consequatur. Neque enim Alexander ille gratiae causa ab Apelle potissimum pingi, et a Lysippo fingi volebat: sed quod illorum artem cum ipsis, tum etiam sibi gloriae fore putabat. Itaque illi artifices corporis simulacra ignotis nota faciebant: quae vel si nulla sint, nihilo sint tamen obscuriores clari viri. Nec minus enim est Spartiates Agefilaus ille perhibendus, qui neque pictam, neque fictam imaginem suam passus est esse, quam qui in eo genere laborarunt. Unus enim Xenophon in eo rege laudando facile omnes imagines omnium statuasque superavit. Atque hoc praestantius mihi fuerit, et ad laetitiam animi, et ad memoriae dignitatem, si in tua scripta pervenero, quam si in ceterorum: quod non ingenium solum mihi suppeditatum fuerit tuum, sicut Timoleonti a Timaeo, aut ab Herodoto Themistocli, sed etiam auctoritas carissimi et spectatissimi viri, et in reipublicae maximis gravissimisque causis cogniti, atque in primis probati, ut mihi non solum praeconium, quod cum in Sigaeum venisset Alexander, ab Homero Achilli tributum esse dixit, sed etiam graue testimonium impertitum clari hominis magnique videatur. Placet enim Hector ille mihi Naeuianus, qui non tantum

lau-

laudari se laetatur, sed addit etiam a laudato viro. Quod si a te non impetro, hoc est, si quae te res impedierit, (neque enim fas esse arbitror, quidquam me rogantem abs te non impetrare) cogar fortasse facere, quod nonnulli saepe reprehendunt. Scribam ipse de me, multorum tamen exemplo et clarorum virorum. Sed, quod te non fugit, haec sunt in hoc genere vitia: et ut verecundius ipsi de sese scribant, necesse est, si quid est laudandum, et praeter-eant, si quid reprehendendum est. Accedit etiam, ut minor sit fides, minor auctoritas, multi denique reprehendant, et dicant, verecundiores esse praecones ludorum gymniorum, qui, cum ceteris coronas imposuerint victoribus, eorumque nomina magna voce pronunciarint, cum ipsi ante ludorum missionem corona donentur, alium praekonem adhibeant, ne sua voce ipsi se victores esse praedicent. Hoc nos vitare cupimus: et si recipis causam nostram, vitabimus: idque ut facias, rogamus. Ac ne forte mirere, cur, cum mihi saepe ostenderis, te accuratissime nostrorum temporum consilia, atque eventus litteris mandaturum, a te id nunc tanto opere et tam multis verbis petamus: illa nos cupiditas incendit, de qua initio scripsi, festinationis, quod alacres animo sumus? ut et ceteri viuentibus nobis ex libris tuis nos cognoscant, et nosmet ipsi viui gloriola nostra perfruamur. His de rebus quid acturus sis, si tibi non est molestum, rescribas mihi velim. Si enim suscipis causam, conficiam commentarios rerum omnium: sin autem differs me in tempus aliud, coram tecum loquar: tu interea non cessabis,

et ea, quae instituta, perpolies, nosque diliges.
Vale.

V.

M. T. C. T. ATTICO S. P. D.

Ad Att. lib. 18. Epist. 3.

Maximis et miserrimis rebus perturbatus, cum coram mihi tecum deliberandi potestas non esset, uti tamen tuo consilio volui. Deliberatio autem omnis haec est: si Pompeius Italia cedat, (quod eum facturum esse suspicor) quid mihi agendum putes. Et quo facilius consilium dare possis, quid in utramque partem mihi in mentem veniat, explicabo breui. Cum merita Pompeii summa erga salutem meam, familiaritasque, quae mihi cum eo est, tum ipsa reipublicae causa me adducit, ut mihi vel consilium meum cum illius consilio, vel fortuna coniungenda esse videatur. Accedit illud: si maneo, et illum comitatum optimorum et clarissimorum civium desero, cadendum est in unius potestatem. Qui, etsi multis rebus significat, se nobis esse amicum, et, ut esset, a me est (tute feis) propter suspicionem huius impendentis tempestatis, multo ante prouisum; tamen utrumque considerandum est, et quanta fides ei sit habenda, et si maxime exploratum sit, eum nobis amicum fore, sitne viri fortis et boni civis, esse in ea vrbe, in qua, cum summis honoribus imperiisque usus sit, res maximas gesserit, facerdotio sit amplissimo praeditus, non futurus sit sui iuris, subeundumque periculum sit, cum aliquo forsasse dedecore, si quando Pompeius rempubl. recuperaverit. In hac parte haec sunt. Vide nunc, quae

quae sint in altera. Nihil factum est a Pompeio
 nostro sapienter, nisi fortiter: addo etiam, nihil
 nisi contra consilium auctoritatemque meam.
 Omitto illa vetera, quod istum in rempubl. ille aluit,
 auxit, armanit: ille legibus per vim, et contra au-
 spicia ferendis auctor: ille Galliae vltioris ad-
 iunctor: ille gener, ille in adoptando P. Clodio
 augur, ille restituendi mei, quam retinendi studio-
 sior, ille prouinciae prorogator: ille absentis in
 omnibus adiutor. Idem etiam tertio consulatu,
 postquam esse defensor reipubl. coepit, contendit, vt
 decem tribuni plebis ferrent, vt absentis ratio habe-
 retur: quod idem ipse sanxit lege quadam sua, Mar-
 coque Marcello, Conf. finienti prouincias Gallias,
 Cal. Martiis, restitit. Sed, vt haec omittam, quid
 foedius, quid perturbatius hoc ab vrbe discessu, siue
 potius turpissima fuga? Quae conditio non accipi-
 enda fuit potius, quam relinquenda patria? malae
 conditiones erant, fateor, sed numquid hoc peius?
 at recuperabit rempubl. Quando, aut quid ad
 eam spem est parati? non ager Picenus amissus?
 non patefactum iter ad urbem? non pecunia omnis
 et publica et priuata aduersario tradita? denique
 nulla causa, nullae vires, nulla sedes, quo concur-
 rant, qui remp. defensam velint. Apulia delecta
 est, inanissima pars Italiae, et ab impetu huius belli
 remotissima. Fuga et maritima opportunitas visa
 quaeri desperatione. Inuite coepi Capuam, non
 quo munus illud defugerem, sed in ea causa, in qua
 nullus esse ordinum, nullus apertus priuatorum de-
 lor, bonorum autem esset aliquis, sed hebes, vt solet;

et ut ipse fessi: multitudo et infimus quisque propensus in alteram partem, multi mutationis rerum cupidi. Dixi ipse, me nihil suscepturum sine praefidio, et sine pecunia. Itaque habui nihil omnino negotii, quod ab initio vidi, nihil quaeri praeter fugam. Eum si nunc sequor, quonam? cum illo non. Ad quem cum essem profectus, cognoui in his locis esse Caesarem, ut tuto Laceriam venire non possem. Infero mari nobis incerto cursu, hyeme maxima navigandum est. Age iam, cum fratre, an sine? cum filio? an quomodo? in utraque enim re summa difficultas erit, summus animi dolor. Qui autem impetus illius erit in nos absentes fortunasque nostras; acrior quam in ceterorum, quod putabit fortasse in nobis violandis aliquid se habere populare. Age iam has compedes, fasces, inquam, hos laureatos, efferre ex Italia, quam molestum est! qui autem locus erit nobis tutus, ut iam placatis utamur fluctibus, antequam ad illum venerimus? Qua autem aut quo, nihil scimus. At si restitero, et fuerit nobis in hac parte locus, idem fecero, quod in Cinnae dominatione, et Marii tyrannide Philippus, quod L. Flaccus, quod Qu. Mutius: quoquo modo ea res huic quidem cecidit: qui tamen ita dicere solebat, se fore videre, quod factum est: sed hoc malle, quam armatum ad patriae moenia accedere. Aliter Thrasibulus, et fortasse melius. Sed est certa quaedam illa Mutii ratio atque sententia: est illa etiam Thrasibuli, et eum sit *neceffe, seruire tempori, et non amittere tempus, cum sit datum*, sed in hoc ipso habent iidem fasces molestiam, sit enim nobis amicus, quod incer-

tum est; sed sit: deferet triumphum. Non accipere ne periculosum sit, an accipere, inuidiosum ad bonos? O rem, inquit, difficilem et inexplicabilem! atqui explicanda est. Quae enim fieri potest? ac ne me existimes ad manendum esse propensio- rem, quod plura in eam partem verba fecerim, potest fieri, quod sit in multis quaestionibus, ut res verbosior haec fuerit, illa verior. Quamobrem, ut maxima de re aequo animo deliberandi, ita mihi des consilium, velim. Naui et in Caieta est parata nobis, et Brundisii. Sed ecce nuntii, scribente me haec ipsa, noctu in Caleno, ecce litterae, Caesarem ad Corfinium, Domitium Corfinii cum firmo exercitu, et pugnare cupiente. Non puto etiam, Cn. nostrum commis- surum, ut Domitium relinquat: et si Brundisium Scipionem cum cohortibus duabus praemisera- t; legionem a Fausto conscriptam in Siciliam sibi placere a consulibus duci, scripserat ad consules. Sed turpe erit Domitium deserere, implorantem eius auxilium. Est quaedam spes mihi quidem non magna, sed in his locis firma, Afranium in Pirenaeo cum Trebonio pugnasse, pulsum Trebonium, etiam Fabianum tuum transisse cum cohortibus. Summa autem, Afranium cum magnis copiis aduentare. Id si est, in Italia fortasse manebitur. Ego autem, cum esset incertum iter Caesaris, quod vel ad Capuam, vel ad Luceriam iturus putabatur, Leptam ad Pompeium misi et litteras; ipse, ne quo incidi, reuerti Formias. Haec te scire volui, scripsique sedatiore animo, quam proxime scripseram, nullum meum iudicium interponens, sed exquirens tuum. Vale.

VI.

M. T. C. DOLABELLAE COS. S. P. D.

Famil. lib. 9. Epist. 14.

Et si contentus eram, mi Dolabella, tua gloria, satisque ex ea magnam laetitiam voluptatemque sapiebam; tamen non possum non confiteri, cumulari me maximo gaudio, quod vulgo hominum opinio socium me adscribat tuis laudibus. Neminem conueni, (conuenio autem quotidie plurimos: sunt enim permulti optimi viri, qui valetudinis causa in haec loca veniunt, praeterea ex municipiis frequentes necessarii mei) quin omnes, cum te summis laudibus ad caelum extulerunt, mihi continuo maximas gratias agant. Negant enim se dubitare, quin tu, meis praeceptis et consiliis obtemperans, praestantissimum te ciuem et singularem consulem praebeas. Quibus ego, quamquam verissime possim respondere, te, quae facias, tuo iudicio, et tua sponte facere, nec cuiusquam egere consilio: tamen neque plene adsentior, ne imminuam tuam laudem, si omnis a meis consiliis profecta videatur: neque valde nego. Sum enim auidior etiam, quam satis est, gloriae. Et tamen non alienum est dignitate tua, quod ipsi Agamemnoni, regi regum, fuit honestum, habere aliquem in consiliis capiendis Nestorem: mihi vero gloriosum, te iuuenem consulem florere laudibus, quasi alumnum disciplinae meae. Lucius quidem Caesar, cum ad eum aegrotum Neapolim venissem, quamquam erat oppressus totius corporis doloribus, tamen, antequam me plane saluauit, O mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cum

tantum

tantum vales apud Dolabellam, quantum si ego apud sororis filium valerem, iam salui esse possemus. Dolabellae vero tuo et gratulor et gratias ago: quem quidem post te consulem, solum possumus vere consulem dicere. Deinde multa de facto ac de re gesta: tum nihil magnificentius, nihil praeclarius actum unquam, nihil reip. salutarius. Atque haec una vox omnium est. A te autem peto, ut me hanc quasi falsam hereditatem alienae gloriae finas cernere, meque aliqua ex parte in societatem tuarum laudum venire patiari. Quamquam, mi Dolabella, (haec enim iocatus sum) libentius omnes meas, si modo sint aliquae meae laudes, ad te transtulerim, quam aliquam partem exhauserim ex tuis. Nam cum te semper tantum dilexerim, quantum tu intelligere potuisti; tum his tuis factis sic incensus sum, ut nihil unquam in amore fuerit ardentius. *Nihil est enim, mihi crede, virtute formosus, nihil pulchrius, nihil amabilius.* Semper amaui, ut scis, M. Brutum propter eius summum ingenium, suavissimos mores, singularem probitatem atque constantiam: tamen idibus Martiis tantum accessit ad amorem, ut mirarer locum fuisse augendi in eo, quod mihi iam pridem cumulatam etiam videbatur. Quis erat, qui putaret, ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? tantum accessit, ut mihi nunc denique *amare* videar, antea *dilexisse*. Quare quid est, quod ego te hortor, ut dignitati et gloriae seruias? proponam tibi claros viros, quod facere solent, qui hortantur: neminem habeo clariorem, quam te ipsam, te imitere oportet:

ret: tecum ipse certes: ne licet quidem tibi, iam tantis rebus gestis, non tui similem esse. Quod cum ita sit, hortatio non est necessaria, gratulatione magis utendum est. Contingit enim tibi, quod haud scio an nemini, ut summa seueritas animaduersionis non modo non inuidiosa, sed etiam popularis esset: et cum bonis omnibus, tum infimo cuique gratissima. Hoc si tibi fortuna quadam contigisset, gratularer felicitati tuae: sed contigit magnitudine tum animi, tum etiam ingenii atque consilii. Legi enim concionem tuam. Nihil illa sapientius. Ita pedetentim, et gradatim tum accessus a te ad causam facti, tum recessus: ut res ipsa maturitatem tibi animaduertendi omnium concessu daret. Liberasti igitur et urbem periculo, et ciuitatem metu: neque solum ad tempus maximam utilitatem attulisti, sed etiam ad exemplum facti. Intelligere debes, in te repositam esse rempublicam tibi non modo tuendos, sed etiam ornandos esse illos viros, a quibus initium libertatis profectum est. Sed his de rebus eorum plura propediem, ut spero. Tu quum rempublicam nosque conseruas, fac ut diligentissime te ipsum, mi Dolabella, custodias.

VII.

M. T. ET C. ET Q. TIRONI S. P. D.

Famil. lib. 16. Epist. 9.

Nos a te, ut scis, discessimus a. d. IV. nonas Novembr. Leucadem venimus a. d. VIII. idus Nouembr. a. d. VII. Actium, ibi propter tempestatem ad VI. idus morati sumus. Inde a. d. V. idus Corcyram bellissime nauigauimus. Corcyrae fui-

MUS

mus vsque ad XVI. Kalend. Decembr. tempestatibus retenti: a. d. XV. Kalend. Decembr. a portu Corcyraeorum ad Cassiopen stadia CXX. processimus, ibi retenti ventis fuimus vsque IX. Kalend. Interea qui cupide profecti sunt, multi naufragia fecerunt. Nos eo die coenati soluimus inde austro lenissimo, caelo sereno, nocte illa et die postero in Italiam ad Hydruntem ludibundi peruenimus: eodemque vento postridie (id erat a. d. VII. Kalend. Decembr.) hora quarta Brundisium venimus, eodemque tempore simul nobiscum in oppidum introiit Terentia, quae te facit plurimi. A. d. V. Kalend. Decembr. feruus Cn. Plancii Brundisii tandem aliquando mihi a te expectatissimas litteras reddidit, datas idibus Nouembr. quae me molestia valde leuarunt, vtinam omnino liberassent. Sed tamen Asclapo medicus plane confirmat, propediem te valentem fore. Nunc quid ego te hortor? vt omnem diligentiam adhibeas ad conualescendum. Tuam prudentiam, temperantiam, amorem erga me noui. Scio te omnia facturum, vt nobiscum quamprimum sis. Sed tamen ita velim, vt ne quid properes. Symphoniam Lysonis velim vitasses: ne in quartam hebdomada incideres, sed quando pudori tuo maluisti obsequi, quam valetudini, reliqua cura. Curio misi, vt medico honos haberetur, et tibi daret, quod opus esset, me, cui iussisset, curaturum. Equum et mulum Brundisii tibi reliqui. Romae vereor, ne ex Kalend. Ianuar. magni tumultus sint: nos agemus omnia modice. Reliquum est, vt te hoc rogem, et a te petam, ne temere nauiges. Solent nautae festinare

quaestus fui causa. Cautus sis, mi Tiro. Mare magnum et difficile tibi restat. Si poteris cum Mescinio: caute is solet navigare; sin minus, cum honesto aliquo homine, cuius auctoritate nauicularius moueatur. In hoc omnem diligentiam si adhibueris, teque nobis incolumem praestiteris, omnia a te habebo. Etiam atque etiam, noster Tiro, vale. Medico, Curio, Lysoni de te scripsi diligentissime. Vale, salue.

VIII.

CICERO THERMO PROPR. 6.

Famil. lib. 13. Epist. 57.

Quo magis quotidie ex litteris nuntiisque, bellum magnum esse in Syria, cognosco, eo vehementius a te pro nostra necessitudine contendo, ut mihi M. Anneium legatum primo quoque tempore remittas. Nam eius opera, consilio, scientia rei militaris, vel maxime intelligo, me et rempubl. adiuuari posse. Quod nisi tanta res eius ageretur, nec ipse adduci potuisset, ut a me discederet, neque ego, ut eum a me dimitterem. Ego in Ciliciam proficisci cogito circiter Kalend. Maii. Ante eam diem Anneius ad me redeat oportet. Illud quod tecum et coram, et per litteras diligentissime egi, id et nunc etiam atque etiam rogo, curae sit tibi, ut suum negotium, quod habet cum populo Sardonio, pro causae veritate, et pro sua dignitate conficiat. Intellexi ex tua oratione, cum tecum Ephesi locutus sum, te ipsius M. Anneii causa omnia velle, sed tamen sic velim existimes, te mihi nihil gratius fa-

ere

eere posse, quam si intellexero, per te illum ipsum negotium ex sententia confecisse. Idque quam primum ut efficias, te etiam atque etiam rogo.

IX.

M. T. C. P. SILIO PROPRAET. S. D.

Famil. lib. 13. Epist. 63. (al. 64.)

Non putavi fieri posse, ut mihi verba deessent, sed tamen in Caio Laenio commendando desunt. Itaque rem tibi exponam paucis verbis: sed tamen, ut plane perspicere possis voluntatem meam. Incredible est, quanti faciamus et ego et frater meus, qui mihi carissimus est, M. Laenium: id fit *tum* plurimis eius officiis, *tum* summa eius probitate, singulari modestia. Eum ego a me inuitissimus dimisi, *cum* propter familiaritatem et consuetudinis suavitatem, *tum* quod consilio eius fidei ac bono libenter utebar. Sed vereor, ne iam mihi superesse verba putes, quae dixeram defutura. Commendo tibi hominem, sicut intelligis me, de quo ea supra scripserim, debere commendare. Atque vehementer etiam atque etiam peto, ut, quod habet in tua prouincia negotii, expedias, quod tibi videbitur rectum esse ipsi dicas: hominem facillimum, liberalissimumque cognosces. Itaque te rogo, ut eum solutum liberumque confectis eius negotiis per te quam primum ad me remittas. Id mihi fratrique meo gratissimum feceris. Vale.

X, M. T. C.

X.

M. T. C. ET TERENCE Q. ET Q. F.
TIRONI S. D.

Famil. lib. 16. Epist. 11. (al. 10.)

Et si opportunitatem operæ tuæ omnibus locis
desidero: tamen non tam mea, quam tua causa
doleo, te non valere. Sed quando in quartanam
conuersa est vis morbi, (sic enim scribit Curius) spe-
ro te, diligentia adhibita, etiam firmiorem fore.
Modo fac, id quod humanitatis tuæ est, ne quid
aliud cures hoc tempore, quam ut quam commodis-
sime conualescas. Non ignoro, quantum et desi-
derio labores: sed erunt omnia facilia, si valebis;
festinare te nolo, ne nausæe molestiam suscipias
aeger, et periculose hyeme nauiges. Ego ad vr-
bem accessi prid. Non. Ianuar. obuiam mihi sic est
proditum, ut nihil fieri potuerit honoratius. Sed
incidi in ipsam flammam ciuiliſ discordiæ vel po-
tius belli, cui cum cuperem mederi, et, ut arbitror,
possem, cupiditas certorum hominum (nam ex vtra-
que parte sunt, qui pugnare cupiant) impedimento
mihi fuerunt. Omnino et ipse Caesar amicus no-
ster, minaces ad senatum et acerbas litteras miserat,
et erat adhuc impudens, qui exercitum et prouin-
ciam inuito senatu teneret; et Curio meus illum
incitabat. Antonius quidem post, et Q. Cassius
nulla vi expulsi, ad Caesarem cum Curione profecti
erant. Posteaquam senatus consulibus, praetori-
bus, tribunis plebis, et nobis (qui proconsules su-
mus) negotium dederat, ut curarem, ne quid
resp. detrimenti caperet; nunquam maiore in peri-
culo

culo ciuitas fuit, numquam improbi ciues habuerunt paratiorem ducem omnino. Ex hac quoque parte diligentissime bellum comparatur. Id fit auctoritate et studio Pompeii nostri, qui Caesarem coepit timere. Nobis inter has turbas senatus frequens flagitauit triumphum; sed Lentulus consul, quo maius suum beneficium faceret, simul atque expedisset, quae essent necessaria de republica, dixit se relaturum. Nos agimus nihil cupide; eoque est nostra pluris auctoritas. Italiae regiones descriptae sunt, quam quisque partem tueretur. Nos Capuanus sumus. Haec te scire volui. Tu etiam atque etiam cura ut valeas, litterasque ad me mittas, quotiescumque habebis, cui des. Etiam atque etiam vale. Datum pridie Idus Ianuarii.

XI.

M. MARCELLVS CICERONI S. D.

Famil. lib. 4. Epist. 11.

Plurimum valuisse apud me tuam semper auctoritatem, cum in omni re, tum in hoc maximo negotio, potes existinare. Cum mihi C. Marcellus, frater amantissimus mei, non solum consilium daret, sed precibus quoque me obsecraret, non prius mihi persuadere potuit, quam tuis est effectum litteris, ut vterer vestro potissimum consilio. Res quemadmodum sit acta, vestrae litterae mihi declarant. Gratulatio tua, etsi est mihi probatissima, quod ab optimo sit animo: tamen hoc mihi multo iucundius est et gratius, quod in summa paucitate amicorum, propinquorum, ac necessariorum, qui
vere

vere meae salutis fauerent, te cupidissimum mei, singularemque mihi beneuolentiam praestitisse, cognoui. Reliqua sunt eiusmodi, quibus ego, quoniam haec erant tempora, facile, et aequo animo carebam: hoc uero eiusmodi esse statuo, ut sine talium uirorum et amicorum beneuolentia, neque in aduersa, neque in secunda fortuna quispiam uere possit. Itaque in hoc ego mihi gratulor. Tu uero ut intelligas, homini amicissimo te tribuisse officium, re tibi praestabo. Vale.

XII.

SERVIUS SVLPITIUS M. T. C. S. D.

Famil. lib. 4. Epist. 12.

Et si scio, non iucundissimum nuntium me uobis allaturum: tamen quoniam casus et natura in nobis dominatur, uisum est faciendum, quoquo modo res se haberet, uos certiores facere. Ad X. Cal. Iun. quum ab Epidauris Piraeum nauis aduenisset, ibi Marcellum, collegam nostrum, conueni, eamque diem ibi consumpsi, ut cum eo essem. Postero die, cum ab eo digressus essem, eo consilio, ut ab Athenis in Boeotiam irem, reliquamque iurisdictionem absoluerem: ille, uti aiebat, supra Maias in Italiam uersus nauigaturus erat. Postridie eius diei, cum ab Athenis proficisci in animo haberem, circiter hora decima noctis, Postumius, familiaris eius, ad me uenit, et mihi nunciauit, M. Marcellum collegam nostrum, post coenae tempus a P. Magio Cilone, familiare eius, pugione percussum esse, et duo uulnera accepisse, unum in stomacho, alterum

rom in capite secundum aurem: sperare tamen vivere posse: Magium se ipsum interfecisse: postea se a Marcello ad me missum esse, qui haec nunciaret, et rogaret, ut cogerem medicos. Coegi et e vestigio eo sum profectus prima luce. Cum non longe a Piraeo abessem, puer Acidini obuiam mihi venit cum codicillis, in quibus erat scriptum, paullo ante lucem Marcellum diem suum obiisse. Ita vir clarissimus ab homine teterrimo acerbissima morte est adfectus, et cui inimici propter dignitatem pepercerunt, inuentus est amicus, qui ei mortem adferret. Ego tamen ad tabernaculum eius perrexi: inveni duos libertos, et pauculos seruos: reliquos aiebant profugisse metu perterritos, quod dominus eorum ante tabernaculum interfectus esset. Coctus sum in eadem illa lectica, qua ipse delatus eram, meisque lecticariis in urbem eum referre, ibique pro ea copia, quae Athenis erat, funus ei satis amplum faciendum curavi. Ab Atheniensibus locum sepulturae intra urbem, ut darent, impetrare non potui, quod religione se impediri dicerent: neque tamen id antea cuiquam concesserant. Quod proximum fuit, uti in quo vellemus eum Gymnasio sepeliremus, nobis permiserunt: Nos in nobilissimo orbis terrarum Gymnasio Academiae locum delegimus, ibique eum combussimus, posteaque curauimus, ut iidem Athenienses in eodem loco monumentum ei marmoreum faciendum locarent. Ita, quae nostra officia fuerunt, pro collegio et propinquitate, et viuo et mortuo omnia ei praestitimus. Vale. Datae pridie Kal. Iun. Athenis.

XIII.

M. CICERO Q. LIGARIO S. D.

Famil. lib. 6. Epist. 14. (al. 15.)

Me scito omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tua salute consumere. Nam cum te semper dilexi, tum fratrum tuorum, quos aequae atque te summa benevolentia sum complexus, singularis pietas, amorque fraternus nullum me patitur officii erga te, studiique munus aut tempus praetermittere. Sed quae faciam, fecerimque pro te, ex illorum te litteris, quam ex meis, malo cognoscere: quid autem sperem, aut confidam, et exploratum habeam de salute tua, id tibi a me declarari volo. Nam si quisquam est timidus in magnis periculosisque rebus, semperque magis aduersos rerum exitus metuens, quam sperans secundos: is ego sum: et, si hoc vitium est, eo me non carere confiteor. Ego idem tamen cum a. d. V. Kalend. intercalares priores rogatu fratrum tuorum venissem mane ad Caesarem, atque omnem adeundi et conueniendi illius indignitatem et molestiam pertulissem, cum fratres et propinqui tui iacerent ad pedes, et ego essem locutus, quae causa, quae tuum tempus postulabat, non solum ex oratione Caesaris, quae sane mollis et liberalis fuit, sed etiam ex oculis, et vultu, ex multis praeterea signis, quae facilius perspicere potui, quam scribere, hanc in opinionem discessi, ut mihi tua salus dubia non esset. Quamobrem fac animo magno fortique sis: et si turbidissima sapienter ferebas, tranquilliora laete feras. Ego tamen tuis rebus sic adero, ut difficillimis:

mls: nec Caesari solum, sed etiam amicis eius omnibus, quos mihi amicissimos esse cognoui, pro te, sicut adhuc feci, libentissime supplicabo. Vale.

XIV.

M. T. BRUTO S. D.

Ad Brut. 2. (al. 6.)

Scripta et obsignata iam epistola litterae mihi reditae sunt a te, plenae rerum nouarum, maximeque mirabiles: Dolabellam quinque cohortes misisse in Chersonesum. Adeone copiis abundat, ut is, qui ex Asia fugere dicebatur, Europam appetere conetur? Quinque autem cohortibus quidnam se facturum arbitratus est, cum tu eo quinque legiones, optimum equitatum, maxima auxilia haberes? Quas quidem cohortes spero iam tuas esse, quoniam latro ille tam fuit demens. Et tuum consilium vehementer laudo, quod non prius exercitum Apollonia, Dyrrachioque mouisti, quam de Antonii fuga audiuisti, Bruti eruptione, populi Romani victoria. Itaque quod scribis, postea statuisse, te ducere exercitum in Chersonesum, nec pati sceleratissimo hosti ludibrio esse imperium populi Romani, facis ex tua dignitate et republica. Quod scribis de seditione, quae facta in legione quarta de Antoniis, (quod dicam, in bonam partem accipias) magis mihi probatur militum seueritas, quam tua. Te beneuolentiam exercitus equitumque expertum esse, vehementer gaudeo. De Dolabella, ut scribis, si quid habes noui, facies me certiolem; in quo valde delector, me ante prouidisse, ut tuum iudicium liberum

liberum esset cum Dolabella belli gerendi: et id valde pertinuit, ut ego tum intelligebam, ad rempublicam, ut nunc iudico, ad dignitatem tuam. Quod scribis, me maximo odio egisse, ut insectarer Antonios, idque laudas, credo, ita videri tibi: sed illam distinctionem tuam nullo pacto probo; scribis enim, acrius prohibenda bella ciuilia esse, quam in superatos iracundiam exercendam. Vehementer a te, Brute, dissentio, neque clementiae tuae concredo, sed salutaris seueritas vincit inanem speciem clementiae. Quod si clementes esse voluerimus, numquam deerunt bella ciuilia. Sed de hoc tu videris. De me possum idem, quod Plautinus pater in Trinummo. Mihi quidem aetas acta ferme est, tua isthuc refert maxime. Neque populum semper eundem habebitis, neque senatus ducem. Haec ex oraculo Apollinis Pythii edita tibi puta: nihil potest esse verius. XIV. Kalend. Maii. Vale.

XV.

M. T. CICERO TITIO S. D.

Famil. lib. 5. Epist. 16.

Esti vnus ex omnibus minime sum ad te consolandum accommodatus, quod tantum ex tuis molestiis cepi doloris, ut consolatione ipse egerem: tamen cum longius a summi luctus acerbitate meus abesset dolor, quam tuus; statui nostrae necessitudinis esse meaeque in te beneuolentiae, non tacere tanto in tuo moerore tam diu, sed adhibere aliquam modicam consolationem, quae leuare dolorem tuum posset, si minus sanare potuisset. Est autem conso-

consolatio peruulgata quidem illa maxime, quam semper in ore atque animo habere debemus, homines nos ut esse meminerimus, ea lege natos, ut omnibus telis fortunae proposita sit vita nostra: neque esse recusandum, quo minus ea, qua nati sumus conditione, viuamus: neue tam grauius eos casus feramus, quos nullo consilio vitare possimus, euentisque aliorum memoria repetendis nihil accidisse nobis noui cogitemus. Neque hae, neque ceterae consolationes, quae sunt a sapientissimis uiris usurpatae, memoriae litteris proditae, tantum videntur proficere debere, quantum status ipse nostrae ciuitatis, et haec prolatio temporum perditorum: cum beatissimi sint, qui liberos non susceperunt; minus autem miseri, qui his temporibus amiserunt, quam si eosdem bona, aut denique aliqua republ. perdidissent. Quod si tuum te desiderium mouet, aut si tuarum rerum cogitatione moeres, non facile exhauriri tibi istum dolorem posse vniversum puto: sin illa te res cruciat, quae magis amoris est, ut eorum, qui occiderunt, miserias lugeas, ut ea non dicam, quae saepissime et legi et audiui, nihil mali esse in morte, ex qua si resideat sensus, immortalitas illa potius, quam mors ducenda sit: sin sit amissus, nulla videri miseris debeat, quae non sentiatur: hoc tamen non dubitans confirmare possum, ea misceri, parari, impendere reipublicae, quae qui reliquerit, nullo modo mihi quidem deceptus esse videatur. Quid est enim iam non modo pudori, probitati, virtuti, rectis studiis, bonis artibus, sed omnino libertati, ac saluti loci? non mehercule quem-

quemquam audiui hoc grauissimo et pestilentissimo
 anno adolescentulum aut puerum mortuum, qui
 mihi non a diis immortalibus ereptus ex his miseris
 atque ex iniquissima conditione vitae videretur.
 Quare, si tibi vnum hoc detrahi potest, ne quid iis,
 quos amasti, mali putes contigisse, permulrum erit
 ex moerore tuo diminutum. Relinquetur enim
 simplex illa iam cura doloris tui, quae non cum il-
 lis communicabitur, sed ad te ipsum proprie refere-
 tur: in qua non est iam grauitatis ac sapientiae tuae,
 quam tu a puero praestitisti, ferre immoderatus
 casus incommodorum tuorum, qui sit ab eorum,
 quos dilexeris, miseria maloque seiunctus. Etenim
 eum semper te et priuatis in rebus et publicis prae-
 stitisti, tuenda tibi vt sit grauitas, et constantiae
 feruendum. Nam quod allatura est ipsa *diurnitas*,
 quae *maximos luctus vetustate tollit*, id nos prae-
 cipere consilio prudentiaque debemus. Etenim si
 nulla vnquam fuit liberis amissis tam imbecillo
 mulier animo, quae non aliquando lugendi mo-
 dum fecerit; certe nos, quod est dies allatura, id
 consilio anteferre debemus; neque expectare tem-
 poris medicinam, quam repraesentare ratione possi-
 mus. His ergo litteris si quid profecissem, existima-
 bam, optandum quiddam me esse adsecutum: sin
 minus forte valuissem, officio tamen esse functurum
 beneuolentissimi atque amicissimi: quem me tibi
 et fuisse semper existimes velim, et futurum
 esse confidas. Vale.

5

10

15

20

25

30

35

40

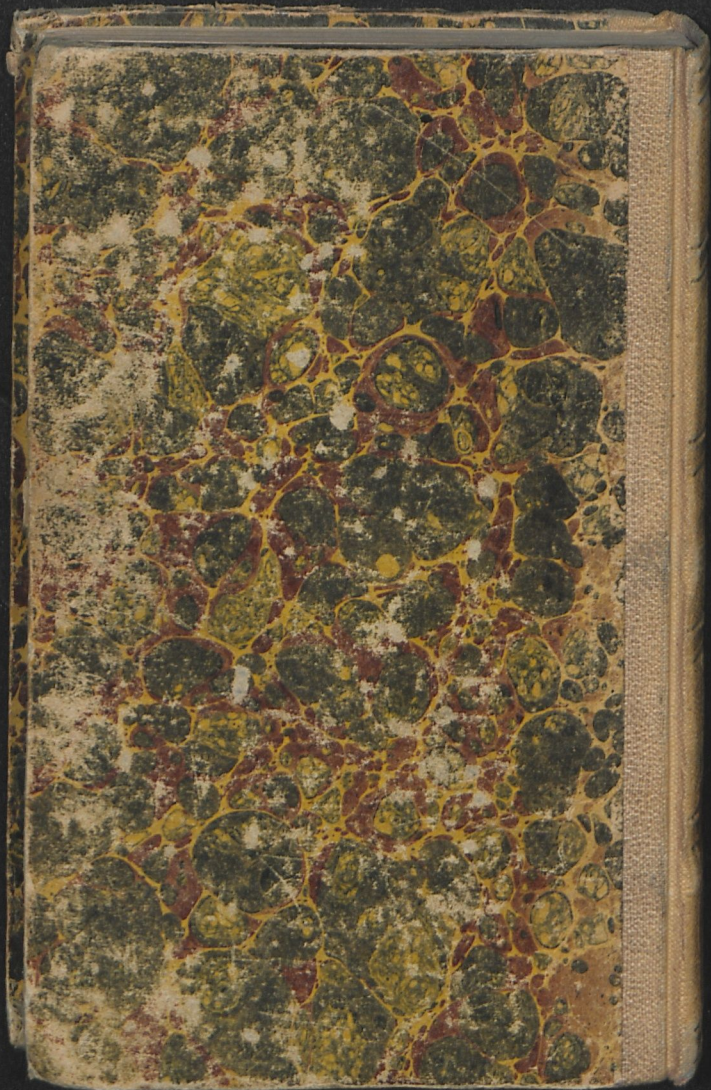
45

50

71B $\frac{9}{447}$

X 2355 184

B.I.G.
Farbkarte #13

M. T. CICERONIS
EPISTOLAE
SELECTAE,

IN VSVM
STVDIOSAE IVENTVTIS
ADORNATAE.

EDITIO TERTIA.

HALAE,
IN ORPHANOTROPHEO.
MDCCLXXV.